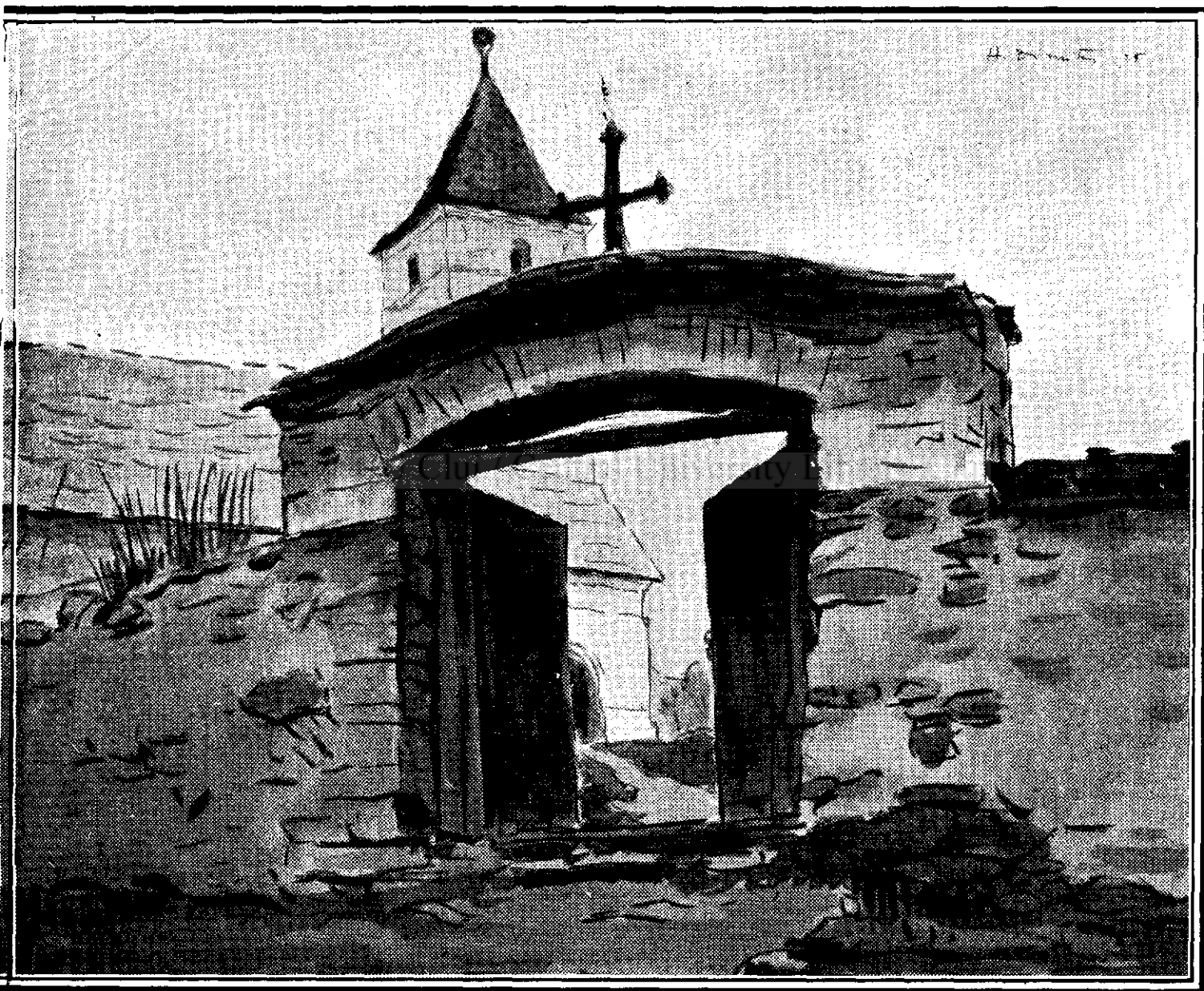

UNIVERSUL LITERAR

Desen de HORAȚIU DIMITRIU

In acest număr: N. DAVIDESCU, ALFRED MOȘOIU, M. SORBUL, MIRCEA RADULESCU, I. FOTI, DON JOSE, GIOSUE CARDUCCI, VASILE STOICA, G. CIFARELLI, GH. CARDAȘ, I. C. BĂCILA, N. N. TONITZA, G. BREAZUL, B. CECROPIDE, I. FLOROIU, PENTAPOLIN, PERPEȘCIUS. Buletin bibliografic săptămânal de Al. Sadi-Ionescu. Desene și vignete de: I. Teodorescu-Sion, Șt. Dimitrescu, N. N. Tonitza, V. I. Popa.

An. XLII, Nr. 6.

7 Februarie 1926

Lei 5.

Vioara mută

de N. DAVIDESCU

Ion Stroici trecu pe lângă popă, prin coridorul de sus al casei. O aruncătură de ochi îi arătase noua deformitate a umărului stâng al popei, și un sentiment de curiozitate și de milă, îl făcu să-și arunce în treacăt câte-va cuvinte.

— Bună dimineața tată. Cum te mai simți?

Popa se opri, și arătându-și cu resemnare umărul, după o clipă de șovăială, încet:

— Bine tată.

Și rămaseră astfel, față în față, cercetători, străini de fapt unul de altul, și stingheriți. Popa avea un fel de teamă instinctivă față de fiul lui, de Ion. Era o ființă care-și amintea întru totul de tatăl Lucreției. Același caracter întreprinzător, și aceeași voință lipsită de aderență față de circumstanțele din afară și imediate ale vieții însușite aproape același trup puternic dar fin, aceeași privire dărză, dar deschisă, și aceeași înfățișare generală de elastică eleganță. De altă parte Ion nu avea, pentru tatăl său, decât o indiferență născută din echilibrul dintre dezgustul fizic pe care-l simțea față de firea și de apucăturile popei, și dintre datorită lui de copil. Situația aceasta îi îngăduia cercetarea amănunțită a popei. Bătrânul Stroici însă suferea, în inima lui, pe urma stărei acesteia, și cum nici el nu ținea la Ion cine știe cât, se întreba de ce-l doare atitudinea copilului său.

Rămăseseră astfel, într-o cercetare reciprocă și mută, câtă-va vreme. Clipele treceau dureroase. Ion regreta acum că oprise pe popă. Popa aștepta însă de la Ion curmarea acestei situații. Și clipele mai trecură, astfel, câte-va, până când, în sfârșit, tot popa, ca să pună capăt acestei neînțelegeri surde, automatice întrebă:

— Cum te mai simți fiule?

— Bine tată!

Și porniră amândoi în direcții protivnice, popa târându-și piciorul și chir-cindu-și umărul, iar Ion înălțându-se în capul oaselor, și respirând adânc. Popa intră în bibliotecă și încercă să răsfoiască o carte. Gândul lui însă urmări pe Ion, și căuta, între faptul că fusese tot timpul departe de casă, la învățătură, prin străinătate și că, odată întors, fusese prins de treburile moșiei, de care se îngrijea, și între faptul că este însăși întruciparea postelnicului Niculae, tatăl Lucreției, o lămurire a firei și a țintei lui. Și gândul din urmă îi încreți fruntea. Popa, deși fără nici un cuvânt temeinic, avea o superstiție gravă în legătură cu neamul Postelnicilor. Avea impresia că intrase în rosturile seculare ale acestei familii, noaptea, pe furiș, ca un hoț, profitând de ferestrele și de ușile larg deschise pe urma unui mort, și că unde-va, apoi, departe, în spațiu, se întâmplase o ciocnire între el și mânele celor duși, din care el esise nimic. I se părea astfel că nu mai este câte odată decât umbra pe pământ a propriei sale ființe spulberate, și că viața întregă, cu frumusețile ei, cu plăcerile sau cu bucuriile ei, cu luptele sau cu suferințele ei, nu pătrunde în el mai adânc decât o rază reflectată de lumină într-o oglindă subtilă. Nici una din acțiunile lui nu izbutea să capete vre-o rădăcină în pământul năzuințelor lui.

Și se ridică popa drept de se duse în fața oglinzii, pentru a se întreba dacă e cu putință ca ruina de astăzi să fie același de-acum douăzeci și ceva

de ani. Sforțările lui însă de a-și aminti de cum era pe vremuri, rămăseră zadarnice. Se opri totuși cu convingere la gândul că trebuie să fi fost cu totul altfel, de vreme ce-și amintește limpede că bărbații îi invidieau frumusețea, și sănătatea, și mintea, iar femeile îl doreau într'atât în cât până și domnița Lucreția, de atunci, când l'a luat de bărbat, tânără, bogată, frumoasă și de neam, găsise căsătoria lor nimerită.

— Pentru ce oare totul s'a surpat după aceea, în mine și în jurul meu?

Și iar se făcea întuneric în mintea popei. Gândul lui frământa frânturi de imagini îndepărtate. Conacul dela moșie, mai întâi, cu obiceiurile lui de odinioară de totdeauna și, par'că pentru de-apururi inlemnite acolo, în locurile lor imutabile, și sculele lui toate, și apoi, la fel, casa de aici, cu parcul secular din jurul ei, frământate de ritmul unei vieți străine de a lui, ostile liniei și înțelegerii lui de viață, intraseră par'că în el, ca o năvală de umbră, de umezeală și de morbiditate, îl dizlocaseră moeculă cu moeculă, și îl trântiscră, zdreanță umilă și zadarnică, la pământ.

N. DAVIDESCU

— Pentru că Luca Stroici a rămas Luca Stroici, iar Postelnicii au rămas Postelnici. Acesta e blestemul. Deosebirea dintre mine și Lucreția m'a îngenuchiat înainte de-a fi prins de veste. Acolo unde eu puncam cultură, ea venea cu intuiția, acolo unde eu mă mișcam cu voința ca aluneca cu educația, iar acolo unde eu mă luptam din greu cu viața, ea plutea cu vocația de a trăi.

Și se îndreptă spre fereastră. Orașul îi căzu sub ochi, întreg, mai întreg ca de obicei. Case ascunse, pe care nici odată nu-și dăduse osteneala să le vadă, îl izbiră dintr'odată. Și apoi altele mari, și ulițele lui întortochiate, strimpte, complexe par'că, se desprindeau, în lumina soarelui la întâia suliță pe cer, ca o viață nouă, necunoscută, intensă și străină lui. Avea impresia că debarcase abia acum într'un port din altă țară, și că locuitorii, pământul, plantele, întâiele înfățișări exterioare, totul, în sfârșit, îi poruncește să se facă lor, la început, îl totelează cu ostilitate apoi, și sfârșesc prin a-l elimina până la urmă. Și un gol uriaș îi năvăli în suflet.

— Asta este, și e tot! șopti el mintal.

Și simți imediat o ură surdă împotriva acestei idei postelnicești cu care nu s'a putut contopi. Aici totul avea o conformație specială, adânc diferentiată de a lui, o înțelegere aparte. Un spirit, ca un duh viu, specific, eșea din pământ, din grădini, din vii, din cărări, pe care el nu-l înțelegea.

— Dacă rămâneam unul din viernicilor numeroși ai orașului, simplu popă funcționar sau ofițer, mi-aș fi putut ține fiziologicește viața fără nici o stânjenire. Aici însă, sus, la locul de comandă al principiului de existență colectivă a mulțimei, m'am prăbușit. Postelnicii nu au îngăduit ca locul să fie ocupat de altul. Aceasta este șira mea vină. Și orașul întreg, cu ten ai lui, cu vulgaritatea lui, cu ferocitatea lui, simte aceasta. Nimeni însă nu a putut formula încă lucrul acesta, și de aici numeroasele controverse de răzprigă, în eștinătețea ei, vorbărie.

— O să le fac eu însă biserica căă cuvenită lor. Blestem de foc voi pune sub altarul ei, și praful se va alege e toată această postelnicească așezare a oraș.

Și se ridică drept, pe amândouă picioarele, în sus, ca o amenințare și un potou, în fereastră. Iși aminti înscă din nou de Ion, și se și chir-ci la loo Băiatul acesta îi însufla o nedelușiba dragoste, și mult prea limpede teama amestecată cu ciudă.

— Ce va fi făcând oare-acum? Si, dus, de sigur, la maică-sa, sau la stră-sa. Vor fi fiind poate toți trei la o laltă și vor fi vorbind pe seama mea cine știe!

Rămase o clipă, astfel, în nedumeriri. Trecu apoi în camera vecină și scoase dintr'un garde-robe un braț de haină curente preotești, cu care eși afară. Trecu apoi printr'o cămară, luă o frânghie, un scaun, și o lopotică de pai înfișurată pentru bătut praful, vâri într'ubuzunar o perie, și eși, așa înarmat, la curte. Trecu, apoi, de cealaltă latură a casei și, în dreptul ferestrelor odărilor Lucreției și Anei, între doi copaci, își ține frânghia, hainele pe frânghie ușor, începu să le perie.

Ana cînta la vioară, sau mai bine zis, se juca pe vioară. Era o trecere căă pricioasă, și bizară, fără ritm, dela melodie la alta. Frazele muzicale se înalțau și se coborâneau, oprite la jumătat, cu alte începuturi dela sfârșit, și se înalțau bulzeau, prelungite sau comprimate, cu intensitatea vălăturilor, noaptea, și, un câmp de bătae plin de răniți. În lăcătul acesta macabru nu era admirabil decât convingerea lăuntrică cu care cântărețul făcea să ardă de emoție alături surdă strunele vioarei.

— Ah! și vioara asta! se gândi popă. Dacă nu aș mai auzi-o, aș trăi douăzeci de ani mai mult.

Iși dete seama însă că și așa nu șiaude decât foarte puțin, și surăse. Ușor, în această exclamație a lui, sîncea, în clipa aceea, o lege necunoscută lăcătului de viață, dar totuși proprie. Când is intrat în neamul Postelnicilor, a simțit nevoia să se identifice cu gusturile și deprinderile Lucreției. Nu a izbutit însă de cât să le piardă zadarnic pe ale sale. Atunci a început să caute, răni pe rând, să desprindă, într'un chip seipintr'altul, din galeria acestor gusturi și deprinderi, când pe unul, când pe

Intr'o biserică gotică

— După Giosué Carducci —

pentru a-și izola astfel, prin re-
e la nuditate sufletească, soția de
lul și de prezentul ei de până a-
O luptă surdă, dărză, meschină,
re Lucreția nu și-a dat seama, în-
e între ei. Popa supra-licita în bu-
e, umilință și dragoste prefăcută
e interdicție impusă ei cu grații
ant.

Mamă-sa, se gândi popa, m'a as-
e în definitiv, când am rugat-o să
ai cânte la pian; greu, dar tot m'a
at. Avea nervii prea zdruncinați
a mai suporta muzica. Și tot așa
pictura; și-ar fi stricat ochii. Prea
ciococești deprinderile acestea.

și, ca și cum și-ar fi mărturisit
odată o prea grea taină, rupse fi-
cestei gândiri. În mîntea lui însă
e amintirea tuturilor deprinderilor
e ale Lucreției pe care le luase,
eamea, în întregime, asupra-și. Gă-
e ele, la femeia lui, o noblețe pe
e nu o putea îngădui; dimpotrivă,
e minile lui, deveneau de o vulgari-
e răzbuțitoare. Lucreția trebuia să
e mearcă din pricină că se prezintă
e aina dorinței de-a o scuti pe ea
e oseală, și de a-i lăsa timp cât mai
e lucrurile acestea trecură însă
e repede în cât popa se simți fe-
e să nu apucase să și le fixeze mai
e nic în minte și, cu un gest mași-
e de mulțumire, în legătură cu cân-
e Anei, izbi zgomotos cu scutură-
e în haine. Ana tăcu și, venind la
e stră, dete cu ochii de tatăl său
e scutura. Avu o clipă de revoltă în
e acestei priveliști obișnuite, de alt-
e apoi numai decât o descurajare co-
e loare, și întrebă:

Dar ce faci acolo tată?
e a avu aerul că abia atunci o ză-
e ni, ridicând ochii spre fereastră,

Dar de ce tăcuși, fata tatei? Cânt-
e at de frumos!

momentul acesta apărui la ferea-
e ni Ion. Popa, văzându-l, tuși de
e sori în sec, așezându-se adânc pe
e ul drept, cu umărul stâng foarte
e vând aerul surprins, exclamă:

Aici erați, copii? Pe tine te cre-
e în oraș!

Adaogă în sine cu simplă tris-

eram sigur!

răspunse că nu avea ce căuta în
e Popa știa, de altfel, bine, lucrul
e. Ion nici odată aproape nu călca
e oraș. Păstrase, în această privință,
e derile bunicului său, care venea
e seara, la oraș, cu trăsura, dela
e iar dimineața, în zori, pleca în-
e. De câte ori avea nevoie de câte
e, trimetea de-l aducea, autoritar,
e nac. Slătineni îi simțeau, astfel, în
e stăpânul lor firesc. Se uită la
e și, displăcându-i, nu chiar el atât,
e sfățușarea și îndeletnicirea lui, se
e napoi dela fereastră spre fundul
e. În drum spuse Anei:

Tata, de sigur, curios să știe ce fă-

tresări și se întoarse spre el. Și
e teea această înclinare spre isco-
e a tatăl ei, dar refuzase neconte-
e și-o formuleze limpede. Cuvintele
e a o durură și o făcură să rămână
e, foarte lungă pentru ea, pe gân-
e. Se întoarse apoi contrariată și
e use:

Eu prea vrei să știi multe și din
e și pricină nu mai vezi nimic. Fie-
e ucru, cât de simplu, și se pare,
e complicat, iscodești în el tălcu-
e ruite, și cauți să te convingi, chiar
e riva ta, pe tine, de ele. Nici mie
e plac apucăturile astea ale tatei.
e asec nepotrivite cu situația lui
e, și nedemne de un bărbat. Nu e

Apar în șiruri svelte prelungindu-se
e înalte și subțiri tulpini de marmură
e și par, în bezna sacră, desprinzându-se
e o oaste a giganților

Ce luptă împotriva nevăzutului;
e se urcă lin, apoi s'avântă arcadele
e în grabnic zbor, și, iată, sus se 'mpresură
e plecate, atărându-se.

Astfel în vrajba ce 'ntețește oamenii
e se 'nalță din sălbaticele vuete
e spre Domnul sufletele singuratece
e în El împreunându-se.

Nu-l vreau pe Domnu 'n voi, tulpini de
e 'marmură,
e Cerești arcade! Urmăresc doar zgomotul
e de pas mărunț și cunoscut, solemnele
e ecouri deșteptându-le.

E Lidia; se'ntoarce: și 'ntorcându-se,
e ușor luciosu-i păr mi se desvăluie;
e fugare, dragostea și fața-i palidă
e zămbesc din umbra vălului.

Și Dante aflându-se în faptu-amurgului
e în gotic templu, căută imaginea
e lui Dumnezeu într'a femeii splendidă
e infățisare palidă.

Sub vălul alb al Beatricel, limpedea
e și dalba frunte strălucia exotică,
e în timp ce, caldă, 'n nouri cădelniței
e se înălța litania.

Se înălță în murmure molatece
e cu freamătul voios al turturelelor
e și-apoi cu urlatul de-obidă al gloatelor
e tinzând spre ceruri brațele.

Eșeau din orgă 'n spațiul sumbru gemete
e și larmă: și părea din urne candido
e că le răspunde duhul dispărușilor
e sub lespeda pământului..

Dar de prin miticele culmi, din Fièsole,
e prin sacrele figuri ale vitralelor,
e priviă roșiatic Phoebus; lumânările
e păliau pe 'nalta-cerului.

Iar Dante o priviă transfigurându-se
e și-urcând, fecioara 'n imnul serafimilor,
e când sub picloare îi mugliă prăpastia
e înflăcărată a iadului.

Eu nu văd glorii îngerești nici demonii;
e văd slaba licărire care tremură
e în umedul văzduh: răcoarea amurgului
e de-amar îmi umple inima.

Adio, zeu semitic! În misterele-ți
e stăpânitoare moartea e continuă!
e O, Domn inaccesibil peste suflete,
e nu! templu-ți nu vrea soarele!

Tu, răstignit martir, tu superi oamenii,
e tu molipsești cu întristare aerul:
e dar cerul strălucește, răd câmpiile,
e scilpesc, scilpesc de dragoste

frumoși ochi ai Lidiei, O, Lidie,
e vreau să te văd în mijlocul fecioarelor
e danșând lui Phoebus împrejur-altarului
e în rozele crepuscule,

lucind prin lauri și prin albe marmure,
e svârlind din mână flori, din ochi privirile
e de veselie, și din buze cântecul
e frumos al lui Bachilide.

trad. G. CIFARELLI

(Din volumul de traduceri ce va apare
e în editura „Cartea Românească“).

mai puțin adevărat că le-a căpătat din
e dorința, mai tare la el decât judecata,
e de-a ușura fiecăruia câte ceva și de-a
e veni astfel tuturor în ajutor cu obo-
e seala lui.

Și în timp ce vorbea se înflăcăra în
e chip neobișnuit caracterului ei șovăitor.

— Să fi început oare și ea să ghicea-
e scă pe tatăl nostru, de se auzăre cu a-
e tăta înfrigurare asupra explicațiilor?

Și închise o clipă ochii. Prefera min-
e ciuna cea mai grosolană, pentru soră-sa,
e în locul adevărilor lui. Ana luă a-
e ceastă atitudine a lui drept o supărare,
e și se apropie calmă, blândă, îi puse o
e mână pe umăr, și adaogă:

— De altfel poate că ai și tu dreptate.
e Tata este atât de ciudat în cât nu mai
e știi nici odată ce vrea. Toți suntem aici
e foarte ciudați. Până și vioara mea e,
e câte-odată, ciudată.

Ion se ridică, tresărind, în sus. Abia
e își putea stăpâni, auzind din gura unei
e fete atât de tinere, lucrurile acestea, la-
e crimile. O apucă repede de mâini și, ca

să izgonească clipele de până atunci, îi
e spuse cu hotărâre:

— Te înșeli Ano. Nimic cu toate ace-
e ste nu este ciudat. Tata se plictisește
e cumplit în orașul acesta mic, urit și
e vulgar, sau în casa noastră singuratecă,
e și-și caută și el, după puterile și price-
e perea lui, de om bătrân, o ocupație și
e atâta tot. Gata, haide!

Și-i azvârli, cu o bruschetă, care se
e silea să fie prietenească, mâinile. Con-
e versația aceasta însă îl tulburase. Jic-
e nirea și durerea pususeră, în același
e timp, stăpânire pe sufletul lui. Căută
e un pretext de a pleca, și întrebă despre
e maică-sa.

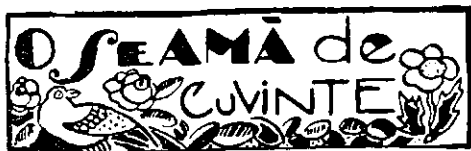
— Trebuie să fie în oala ei, răspunse
e Ana.

— Mă duc să o văd puțin!

Și eși grăbit din odaie.

N. DAVIDESCU

(Fragment din romanul „Vioara
e mută“, care va apărea).

EDISON ȘI INVENTATORII

Thomas A. Edison își dădea în timpul războiului, avizul despre numeroasele invențiuni, ce se prezentau „Comitetului de apărare națională”, pentru distrugerea sub-marinelor.

— Tot ce pot să spun, încep Edison, e că aproape toți îmi amintesc povestea acelui celebru inventator care veni într-o zi să-mi prezinte o „nouă cursă de prins muștele”. Vizitatorul îmi explică în felul următor :

„— Fi vor să mă închină într'un azil de nebuni, d-le... Da, eu nu sunt nebun. Eu sunt tot atât de teafăr la munte, ca și d-voastră. Eu sunt un inventator. Sfârșii de curând de pus la punct o invenție care ar trebui să facă din mine un al doilea Rockefeller și să scape omenirea în câteva luni, de toate muștele. Iată... dați-mi voe să vă explic... Fiți atent... Vizitatorul luă un creion, un plic vechiu și pe dânsul desenă o colivie.

„— Iată toată invenția mea... Așa că-i simplu? Simplu ca bună ziua! O copilărie aproape!... O colivie, o colivie ordinară. Băgați de seamă că aici e o ușă cu o clanță de fier solidă... da... o să înțelegeți îndată... și în partea opusă, o altă ușă tot cu o clanță de fier solidă... Acum... sunteți atent? Luăm colivia, așa, și o punem pe un pedestal de bronz, înalt de 17 metri, pedestalul așezat și el pe o lespede de marmură. De fiecare parte a pedestalului punem câte o scară, tot de 17 metri fiecare, bine înțeles; așa dar scara la dreapta, scara la stânga, în fața celor două uși. Simplu, nu-i așa? Ce se întâmplă?... Ei, acu-i acu: Vine o muscă, urcă treptele pe scara din dreapta și se oprește în fața ușii... Fiți atent... o deschide cu ajutorul clanței solide de fier (înțelegeți?... clanța de fier... clanța să nu lipsească...) străbate colivia, iacășa și deschide ușa a doua... m'auziți?

Și, excitat, inventatorul plescăe limba cu o bucurie nebună:

„— Ați fost atenți?... Iată invenția mea... n'ar trebui să mă îmbogățesc de pe urma ei?... Așa dar, deschide ușa a doua... minunat!... și începe să scoboare pe scara din stânga, mușca, scoboară... E pierdută... Treapta a opta a scării din stânga, ați ghicit nu-i așa?... e trăiată... lipsește... și mușca habar n'are... ah! ah!... și cade pe lespede și-și rupe coastele...”

Lili intră la drogherie.

— Să-mi dați un termometru.

— Un termometru, drăguță?

— Da, m'a trimis mama...

— Și nu ți-a spus mamița/cam cât de mare să fie?

Lili rețede:

— O!... cât se poate mai mare! Vrea să-mi încălzească odaia.

Despre fracții, în ora de aritmetică:

— Ei... să ne închipuim că într-o familie sunt șase copii și numai cinci mere pentru toți șase. Ce-o să le facă mama?

— Compot, d-le.

Început de an școlar.

— Care ți-i numele, drăguțo?...

— Irina.

— Irina... și celălalt nume?

(Sora mai mare a Irinei tocmai se măritase):

— Nu știu încă, domnișoară, că nu m'am măritat încă.

Edom o' Gordon

— Baladă veche scoțiană —

Balada scoțiană „Edom o' Gordon”, a cărei traducere o dăm astăzi, e bazată pe un episod din istoria Scoției, în strânsă legătură cu tragica poveste a Mariei Stuart. În 1571 Maria Stuart era prizonieră. Pe tronul Scoției era copilul ei mic, Iacob VI. O parte a credincioșilor ei însă lupta mai departe, cu autorizarea ei, pentru înălțarea lui Iacob și readucerea reginei. F'rește în aceste lupte ale boerimii, ca în orice vremuri tulburate, răzburările personale aveau un mare rol. Adam Gordon of Auchindown, — Edom o' Gordon al baladei — vice-locțiitor al reginei Maria, purta o sălbatică ură familiei Forbes și clanului ei. Sub pretextul că are ordine

dela regina, în 1571 trimise o armată de mercenari sub comanda unui anume pitan Carr sau Kerr, să pună mâna pe castelul Towie, proprietatea lui Al Forbes.

Proprietarul castelului nu era nevasta lui, Lady Forbes, refuză predea castelul, Carr și oamenii săi pus foc și au ars toate persoanele care aflau într'insul. În flăcări au murit mai Lady Forbes și copiii săi și și servitorimea lor, cu totul 27 de persoane.

Unele balade prezintă conform rului, pe Carr ca autor al crimei. Câte multe însă susțin că Adam Gordon a săvârșit fărădelegea aceea.

Pornise vânturile reci:

Era cam prin Brumar;

Iar Edom zise: „Hai băieți,

„Să dăm o raită iar!

„Să dăm o raită pân' la Rodes

„Prin văile sălhuu,

„Să punem mâna pe castel

„Și pe stăpâna lui!”

Domnița 'n turn se repezi

Ușoară ca un vânt,

Crezând că-l poate potoli

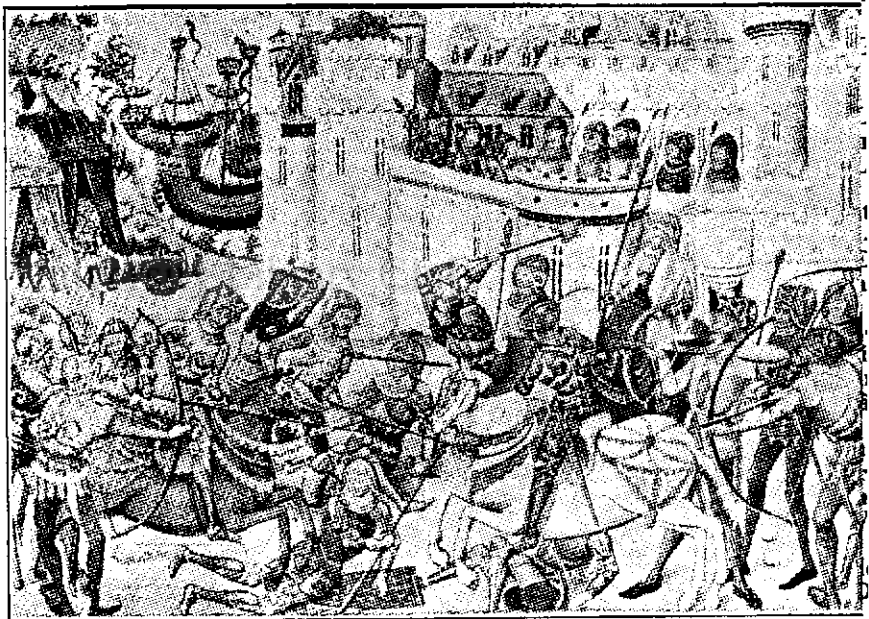
Cu blândul ei cuvânt.

Când Edom o văzu pe zid

Și porțile 'n zăvor,

Gemu strângându-și pumnii dâr

Și dornic de omor.

ASEDIEREA CASTELULUI BREST de către Englezi (1542—1599)

Domnița sus pe zid stetea

Privind departe 'n zări,

Când din pădure 'n larg țâșni

O ceată de călări.

„Domniță, vino jos la noi

„Și fii la noapte-a mea;

„Ne cununăm apoi și-ți dau

„Orice comori vei vrea”.

„Venii în grabă sus pe zid;

„Privii, aprozii mei:

„Eu văd o ceată de călări,

„Dar nu știu cine-s ei”.

— „La tine, Edom, eu nu viu;

„Rămân aice sus;

„Mi-e drag stăpânul meu voinic,

„Deși departe-i dus”.

Credea că-i soțul său iubit

Venind dela vânat,

Dar vai, fu Edom cel viclean,

Năvalnicul gealat.

— „Domnița mea, ai trei copii:

„Predă-mi acest castel,

„Căci dacă nu, cu ceata mea

„Pe toți vă ard în el”.

Abia avu când se 'mbrăca

Domnița 'n mare sărg,

Și Edom cu arcașii lui

A și pătruns în târg;

— „Castelul, Edom, nu ți-l dau;

„Poți să ne arzi de vii;

„Dar pentru copilașii mei

„Cu capul vei plăti...”

Abia avu când sta la prânz

Cu micul ei norod,

Și Edom cu arcașii lui

A și sosit la pod.

„Incarcă bunul meu pistol

„Cu gloanțe câte 'ncap!”

„Și-adu-l aici, argate Glaud,

„Să 'mpușc acest casap!”

goului ei uşor avea
la pulpă l-a atins.

Aduceşi foc castelu 'ntreg
Şi piară 'n vâlvătăi!
Arde-acum, domniţa mea,
Cu toţi copiii tăi“.

tu te-am plătit, argate Jock,
Deapururi cu prisos:
Te-mi spargi zidul şi porneşti
Spre mine fumul gros?

te-am plătit, argate Jock,
Deapururi la soroc:
Te-mi spargi zidul şi-mi porneşti
Prin sală rău de foc?“

apână, m'ai plătit cinstit,
Mi'ai dat cu mult mai mult;
Astăzi Edom mi-e stăpân
Şi eu de el ascult“.

ul cel mai mic atunci
răi: „Eu nu mai pot;
nec, măicuţa mea, mă 'nec:
Predă-i lui Edom tot“.

lul meu, comori întregi
Aş da pe-un vânt acum,
ar gonî din jurul tău
Greoi nori de fum“.

zise-atunci şi ea:
Legăşi-mă 'ntr'un fol,
n castel lăsaşi-mă
La poala lui domol“.

t o 'nfăşurată 'n giulgiu
o slobozită 'n jos;
Edom lancea-şi repezi
A trupul mlădios,

ad ajunse la pământ,
în pieptul ei de nea
ru-i galben luminos
Au roşu se scurgea.

ncea el o 'ntoarse-atunci
ivind obrazu-i mut:
ult aş vrea să-ţi pot da iar
Viaţa ce-ai avut!

oare frumuseţea ta...
De ce nu te-am cruţat,
'ncântat şi tu 'ntr'o zi
Un suflet de bărbat?..

amt că vin nenorociri:
Grăbiţi, ortacii mei;
arde 'n piept şi nu mai pot
Privi 'n obrajii ei“.

nenorocirea când o simţi,
Stăpâne te-a şi prins;
e ruşine să te laşi
Şi de-o femeie 'nvins“.

aiţa 'n foc şi fum stetea
tu copilaşii săi:
Îngerăşii mamei dragi,
Pierim în vâlvătăi!“.

dom Gordon buciună:
Băieşi, ne ridicăm.
elul arde-acum întreg;
E timpul să plecăm“.

mul largului conac
enea domol pe drum,
şi zări castelu 'ncins
De flăcări şi de fum.

pletu-i se 'nvălmăşiau
lesteme şi tristeţi:
drum, oştenii mei, la drum!
In goană cât puteşi!

Dintre cei trei învăţaţi ai şcolii ardelenene, care au căutat să lupte prin scris, pentru a dovedi străinilor romanitatea neamului nostru, Petru Maior a avut desigur cea mai superioară pregătire în domeniul filologiei, reuşind să răspundă cu argumente destul de justificative la polemicile unui filolog de seamă, cum a fost de pildă Kopitar. Dar şi din alte puncte de vedere, cultura filologică a lui P. Maior se ridică cu mult deasupra celorlalţi confracţi ai lui. El a fost primul, după cum se ştie îndeobşte, care a observat că pentru etimologia unui cuvânt românesc filologul trebuie să recurgă la limba latină vulgară şi nu la cea clasică, deoarece pământul românesc a fost colonizat de poporul roman dela ţară şi nu de cărturarii din Roma.

PETRU MAIOR

Bine înţeles că pe vremea lui, filologia romanică nu ajunsese la progresele de astăzi, când avem lucrarea lui Mohl sau „**Corpus inscriptionum latinarum**“, unde putem găsi în bună parte acea limbă rustică de care filologul român are nevoie pentru aflarea unei etimologii de origină latină. Deci să nu fim prea severi cu lucrările lui P. Maior în acest domeniu şi să căutăm a ne da seama de timpul când a lucrat el.

Înainte de a fixa în cadrul istoriei importanţa lui filologică şi istorică, vom încerca să dăm o schiţă biografică. Viaţa scriitorilor ardeleni din şcoala ce s'a

„Înfigeşi pintenii 'n sirepi
„Şi prindeşi-vă 'n şea;
„E vai de voi, de rămâneşi
„Pe drum în urma mea“.

Dar când ajunse la castel
Cu pâlcu-i de cetaşi,
Cărbuni erau nevasta lui
Şi dragii copilaşi.

Gemea, urla voinicul lord
În chin nemai văzut:
„Ah procleşilor! Veţi plăti
„Cu capul ce-aţi făcut!“.

Şi după Edom se porni,
Şi 'n ura-i fără frâu
Cu pala 'n două-l despică
Din creştet până 'n brâu.

VASILE STOICA

desvoltat la sfârşitul veacului al 18-lea, este strâns legată cu dezvoltarea culturii lor literare şi cu influenţa pe care au exercitat-o asupra spiritelor româneşti din acea vreme.

S'a născut în satul Căpuşul-de-Câmpie pe la 1753 sau 1754. Primele studii le-a făcut la Oşorhei, Cluj şi Blaj. După terminarea lor, îndemnat desigur de prietenii săi şi de acea domnă vie a cărturarilor din acea vreme, plecă la Roma pentru 5 ani, dela 1774—1779, unde studiază teologia şi filosofia.

Înainte de a se întoarce la Blaj s'a oprit un an şi pe la Viena pentru a se perfecţiona în dreptul Canonic. Aceste două mari centre culturale, Roma şi Viena, atrăsese, după cum se ştie, şi pe tovarăşii lui de idei, Samuel Micu şi Gh. Şincai.

La 1780 îl aflăm în Blaj ca profesor de logică, metafizică şi drept natural.

Dar şi acestui spirit luminat, ca şi înflăcăratului Şincai, nu-i pria despotismul prea exagerat al episcopului Bob şi de aceea după 4 ani părăseşte Blajul şi fiind hirotonisit, primeşte să fie preot la Reghin şi apoi protopop la Gurghiu în ţinutul Făgăraşului.

Întelegându-şi menirea de luminător al satelor, Petru Maior timp de 15 ani cât a stat pe acolo a desfăşurat o activitate din cele mai frumoase pe acest tărîm. Mergea prin satele româneşti şi dădea lecţii la fiii de ţărani îndemnându-i totodată să urmeze cu stăruinţă şi la diacul bisericii din satul lor.

În 1809, Petru Maior pleacă la Buda în funcţiunea de „crăesc revizor“ la tipografia românească de acolo.

El părăsise Transilvania îndemnat de un nou ideal, de dorinţa lui aprinsă în a servi neamului românesc şi pe altă cale. De altfel singur justifică acest lucru, răspunzând totodată şi birfitorilor care căutau să-i aducă diferite vine:

— „Nu ca să iasă din eparhia Făgăraşului, s'au dus Petru Maior la Buda, ci ca mai mult să poată lucra cu pana pentru neamul românesc“.

În tot timpul cât a stat la Buda, dela 1809 şi până la 1821, Petru Maior a tipărit o bună parte din lucrările sale şi în acelaşi timp lucra şi pentru produsul culturii noastre.

Nu avem date amănunţite despre această epocă frumoasă din viaţa scriitorului, dar credem că el a stat tot timpul în Buda lucrând cu multă sârguinţă şi avânt.

S'a stins din viaţă la 14 Februarie 1821.

În domeniul istoric, importanţa lui Petru Maior este desigur mult mai mică decât cea a lui Gh. Şincai. Opera sa principală în această direcţie „**Istoria pentru începuturile Românilor în Dacia**“, cu toate vederile largi pe care istoricul le dezvoltă în ea, cu tot avântul de care este animat, este inferioară ca valoare ştiinţifică faţă de opera critică a lui Gh. Şincai „**Cronica Românilor**“.

În schimb pe tărâmul filologic, pregătirea lui P. Maior se ridică deasupra tovarăşilor lui.

Teoriile sale asupra limbii noastre şi a filologiei în general le-a expus în lucrările destul de cunoscute: Disertaţii asupra limbii şi lit. româneşti. Lexiconul dela Buda, polemicile cu filologul Kopitar şi **Orthographia romana sive latino-valachica una cum clavi**“.

Pe lângă punctul său de vedere, destul de nou pentru vremea aceea, de a căuta originea limbii româneşti în latina vulgară, Petru Maior mai recurge şi la alte inovaţii care învederează superio-

ritatea sa. El cercetează inscripțiile pentru a găsi formele latine vulgare ce stau la baza limbii noastre și tot odată recurge și la metoda comparativă a limbilor romanice atât de utilizată astăzi de romanisti, pentru identificarea unei forme. Cultura timpului nu-i permitea însă să cunoască toate limbile neolatine și de aceea el întrebuițează mai des numai limba italiană pe care o studiasse la Roma și din care tradusese și pe „Telemah” a lui Fénelon.

Bine înțeles că greșala cea mai mare a lui Petru Maior a fost aceea pe care au susținut-o cu îndârjire toți filologii români, până la școala cea nouă, în a nu recunoaște alte elemente străine în compunerea limbii române, în afară de cel principal, elementul latin. Dar și această insuficiență științifică își găsește explicația și motivarea ei în mentalitatea timpului și mai ales în programul sfânt pentru care luptau învățații români din acea vreme. Exagerarea prea pronunțată a învățaților ardeleni apare și mai justificată când ne gândim la alte greșeli analoage, în care au căzut și alți învățați români, chiar până în zilele noastre.

Pentru a nu aduce anticipat unele observații pe care istoria de mai târziu, le va pune la punct cu obiectivitate, vom da numai un singur exemplu, dar tot din trecut. Luminatul învățat M. Kogălniceanu în enunțarea programului său dela „Dacia Literară” cere cu îndârjire prohibirea literaturilor străine, nu pe motivul că el nu și-ar fi dat seama de importanța lor în dezvoltarea unei literaturi în formație; dar tocmai din cauză că aceea literatură nouă era covârșită și înecată de modele străine și nu mai putea avea independența în dezvoltarea ei etnică și națională.

De altfel ideile lui Kogălniceanu au fost reluate și de o revistă din veacul al XX-lea, cred cu același drept de justificare.

Serviciile mari aduse de învățații ardeleni culturii românești, sunt mult mai rodnice și mai importante decât micile lor scăderi. Aceasta ne-a arătat-o răspicat, perspectiva vremii și obiectivitatea istorică.

GH. CARDAȘ

SPICUURI BIBLIOGRAFICE

A. OPERA:

1) *Procanon* redactat la 1783, publicat de C. Erbiceanu în *Biserica Ortodoxă Română* anul 1894 și extras.

2) *Protopapadichia* redactat 1795, publicat câteva părți de Gr. Silași în „*Sionul românesc*” Viena 1865—1866.

3) *Propovedanii la îngropăciunea oamenilor morți*. Buda 1809.

4) *Didahii adică învățături pentru creșterea fiilor, la îngropăciunea pruncilor morți, culese de P. M. de Dicio Samartin*. Buda 1809.

5) *Prediche sau învățături la toate duminicile și sărbătorile anului*. Buda 1810—1811. Partea I—III. Ediție nouă de E. Dăianu, Cluj 1906.

6) *Istoria pentru începutul Românilor în Dacia*. Buda 1812, cu două suplimente: *Disertație pentru începutul limbii românești și Disertație pentru literatura cea veche a Românilor*. Ediția a II-a de Iordache Mălinescu, Buda 1834. Ediția a III-a de „Societatea Petru Maior” Gherla 1833.

7) *Istoria bisericii Românilor atât a cessor dincoace precum și a celor dincolo de Dunăre*. Buda 1813. P. Maior a publicat numai începutul, restul a fost tipărit de T. Cipariu în „*Acte și fragmente*” pag. 129—137, 145 sgg.

8) *Răspuns la cârtirea care s'au dat asupra persoanei lui Petru Maior*. Buda 1814. retipărit în „*Revista critică literară*” II (1894) pag. 68 sgg.

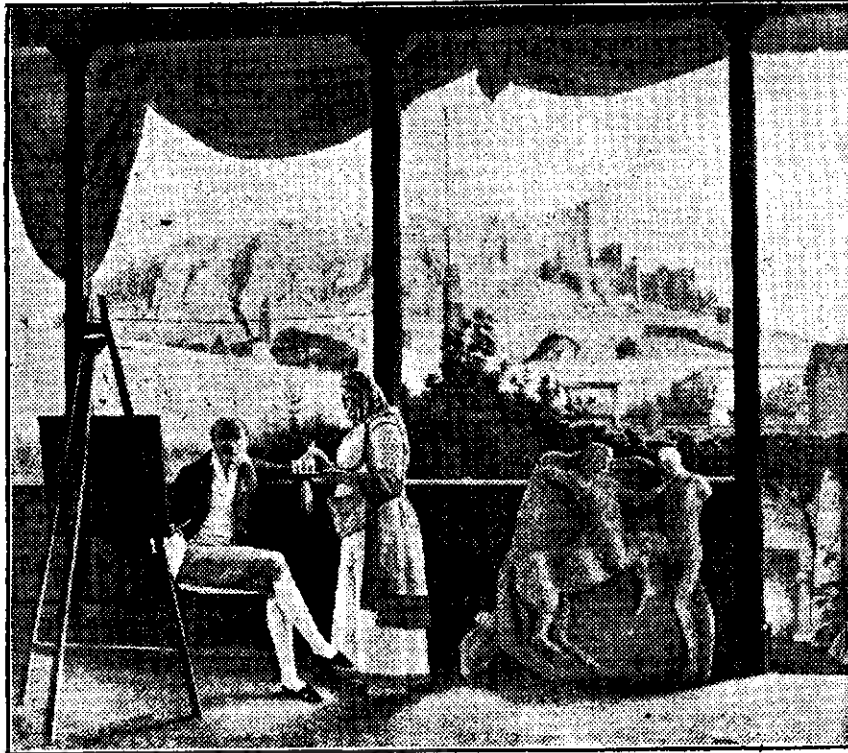
Un pictor francez despre noi: Louis Dupré

de IOAN C. BĂCĂ

La începutul secolului XIX, orientul european a fost sbuciumat de multe încercări care fac atenție pe oamenii politici și literați.

Vraja orientului, care era în apropierea lor, îi atrăgea, și în prima jumă-

Neapole, unde se întâlnește cu zitorul Rossini, căruia îi face pe la 17 Februarie pleacă din Neapole la Bari, la 5 Martie la Corfu, unde face portretul la lioti. Dela Corfu au mers la B

Pictorul Dupré în fața Acropolei

tate a secolului XIX, țările noastre și Peninsula Balcanică erau vizitate de mulți pictori străini. Unul din aceștia este și pictorul francez, Louis Dupré, care a lăsat câteva desene despre noi.

El a fost elevul lui David, a făcut studii în Italia timp de 6 ani, vizitând diferite orașe, ca: Bologna, Florența, Roma, Neapole, Pompei, Pestum.

În anul 1819 trei englezi, Hyett, Hay și Vivian, plecând din Grecia l-au luat și pe el în această călătorie. În ziua de 2 Februarie 1819 pleacă din Roma spre

unde a văzut pe vestitul Pașe, Ianina, conduși de generalul Maitland. La 23 Martie părăsesc țara cu destinație spre Ianina, la tie sunt la Tricala, la 14 Aprilie

9) *Animadversiones in recensione historiae „De origine Valachorum” in Dacia* Buda 1814.

10) *Reflexiones in responsum domini recensentis viennensis ad „Animadversiones”*. Buda 1815.

11) *Contemplatio recensione in Valachiam anticriticam...* Budae 1816.

12) *Intâmplările lui Telemah de pre limba itălenească pre limba românească*. Tom. I. Buda 1818.

13) *Ortographia romana sive latino-valachica una cum clavi qua penetralia originations vocum reserantur...* Budae 1819 și *Dialogul pentru începutul limbii române*, reproduse în „*Lexicon*”.

14) *Lexicon românesc-latinesc-unguresc-nemțesc care de mai mulți autori în cursul a treizeci și mai multor ani s'au lucrat*. Buda 1825.

15) *Fragmente cu privire la gramatica limbii românești s'au tipărit de T. Cipariu în „Arhiva pentru filologie și istorie” Blasiu 1867 pag. 27 și altele.*

16) *O scrisoare a lui Petru Maior publicată de d. Ginglea în „Conorbiri literare” 1910.*

Mihail Șuțu

leusis și la 15—16 la Atena, unde vizitează Acropole.

Aici în Atena întâlnește un artist al lui Marco Batgasis, care a fost recomandat către el

rec la Pisa și Florența, ca să se vindece de rănilor primite la Misolonghi, acest om se numește Vasile Guda, — omân-macedonean.

Dela Atena pleacă în ziua de 9 Iunie spre Constantinopol, unde ajunge la 6 Iunie.

Împreună cu Joannin, dragoman al ambasadei Franței lângă curtea tomană, vizitează împrejurimile. La acest dragoman așteaptă plecarea prinului Moldovei, Mihail Șuțu, pe care trebuia să-l însoțească spre Moldova, aia ce a primit fiindcă făcea acest lucru fără nici o cheltuială. Timp de 16 zile stat, dar n'a avut noroc, că suita împreună cu Domnul a plecat fără el. Între 16—30 Iunie, trebuie să lăteze și portretul lui Mihail Șuțu, în portul lui atât de pitoresc reproduș în album la planșa 38 (29×38,5 cm.).

Domnul stă pe sofa de culoare roșie brodată cu negru, rezemat cu cotul drept pe o pernă de aceeași culoare și cu mâna stângă întinsă pe speteaza soalei, având sub picioare o imensă piele de tigr, dedesubtul căreia se vede un covor turcesc. Domnul este îmbrăcat cu un antiriu de mătase de culoare galbenă brodată cu negru, în formă de omburi, este încins cu un brâu alb de mătase de care atârână o batistă foarte fin brodată, și are înfipt un pumnal cu teacă hătută cu sârmă, iar mânerul de culoare albastră. Bătut cu pietre prețioase. Peste antiriu are o vestă de culoare verde, tivită pe margini cu flori roșii și verzi. Deasupra are o foarte brodată și frumoasă manta de mătase albastră, căptușită cu hermelenă, având mânecile și gulerul pe margini cu câte o bandă lată tot de hermelenă, în picioare are meși galbeni.

mâneci largi, brodată pe margini cu aur. În picioare are papuci roșii, părul mare îi cade pe spate.

Pictorul s'a întors din această călătorie cu un număr de 40 de tablouri,

Princesa Elena Șuțu

care au fost expuse prin 1821—22 la expoziție („Salon“), și în urma încurajărilor primite dela diferiți admiratori, s'a hotărât să le scoată în album. El a dat și o descriere a acestei călătorii, după notele luate și pe cari le-a adăo-

Ali Pașa la Ianina

Figura Domnului este impozantă, îndrădată de o barbă mare și stufoasă de culoare neagră, dar foarte bine îngrijită, mustățile mari lăsate puțin în jos.

Nasul aquilin, fața puțin roșie, ochii albaștri și privirea senină. Pe cap are o cămășă, jumătate neagră și cu fundul verde. În degetul cel mic din stânga are un rubin. În planul II sunt două copane cu deschizătura largă, văzându-se un peisajiu de dealuri și păduri.

Desene cari ne privesc, afară de Mihail Șuțu, sunt: Vasile Guda, român-macedonean, ajutorul lui Marco Batzaris (pl. 25). Este arătat stând pe niște scări, îmbrăcat cu sarică, dedesubt se vede un ilic frumos brodat.

Princesa Elena Șuțu (pl. 39), îmbrăcată cu o rochie albastră, brodată cu aur și peste ea o haină subțire cu

gat în 1825, pe când tipărea albumul, servind și ca explicație a tablourilor.

Acest interesant album, care ne privește și pe noi s'a tipărit cu titlul următor:

Voyage à Athènes et à Constantinople, ou collection de portraits, de vues et de costumes grecs et ottomans; peints sur les lieux, d'après nature, lithographiés et coloriés par **L. Dupré** élève de David; accompagné d'un texte orné de vignettes. Paris. Imprimerie de Dondey-Dupré, rue Saint-Louis, No. 46, Au Marais. 1825.

Album în folio mare (45×60,5 cm.), dedicat contelui Clément de Ris, Pair de France, care l'a ajutat în cariera de artist. Albumul are mai mult de 48 pagini de text și 40 de planșe în cromolitografii, reprezentând costume din Suli, Seleida, Ianina, Tesalia, Livadia,

A fost odată...

Ușa se deschide. Băncile trosnesc. Elevii se ridică.

Scurt, cam ghebos, cu pântecelul voluminos și luminat de un sdravan lanț de aur, cu nas încovoiat și cu sprâncenele rezpezite ca niște săgeți spre nedipsitele cute de pe fruntea-i vastă, Dimitrie Mișescu își potrivește redengota cu degetele pline de cretă, se întindă în scaunul de pe catedră și strigă catalogul cu un ritm invariabil de 35 ani...

Pe urmă, se dă jos, ia buretele și face tabla ca nouă, se națită în vârful ghecelor lui, ca de copil, lasă în aer tocurile în lungimea cărora își pune vecinic năstejdea să pară mai puțin mărunț, înșiră țifre și litere, de sus până jos, cu o scriitura mică și elegantă, acompaniindu-le cu n'un recitativ, de muzica vocii sale feminine.

Și-a terminat cursul pentru lectura viitoare.

Ca un intermezzo, aduce vorba despre reforma calendarului. L-a obsedat o viață întreagă. Nici una din aritmeticele populare în toate școlile din țară, nu-i este așa de dragă ca studiul său despre calendar. În ziua când a eșit la pensie și l-au sărbătorit elevii liceului Lazăr, unde avea tovarăși de aceeași valoare în Anghel Demetriescu, V. Păun C. Georgian, Fr. Dămă, Anghel Mihăilescu, ca să vorbim numai de cei dispăruți, a împărțit ca amintire celor din clasa a șaptea câte un exemplar, i-a îmbrățișat și a plâns...

În a doua jumătate de oră a lecției, Mișescu examina.

— Ia să-mi spui despre sin și cosin.

Când n'ai înclinațiuni pentru matematici, poate să și se pară ceva mai anost ca trigonometria?

— Taci... Sigur... N'ai avut vreme să citești... Știu eu cîc e de vină...

— Am învățat, domnule.

— N'ai învățat!

Ochii negri ai profesorului scăpărau. Pumnul-i mic lovi în catedră și manșeta rotundă se rostogoli pe jos. Se umflă ca un cîmpoi.

— Crezi că nu te-am văzut?... Toată ziua ai umblat eri pe bicicletă?... Să știi dela mine, aia e roata repetenției...

Înfipse creionul în catalog, șgăriă un unu în mărime naturală, și cu accente de melodramă, strigă:

— Gazetar să te văd!..

Sunt unele afurisenii care prind.

DON JOSE

Cărți primite

Adrian Pascu: Cuibul tăcerii (Schife și nuvele). Biblioteca „Semănătorul”. (Nr. 117—119), ed. „Diccezana” Arad, 1925. — 15 lei.

Tie Flaviu: Carnetul unui preot dela sate. id. (Nr. 141). id. 1925. — 5 lei.

Alexandru Vițianu: Pe alături de viață. roman. Bistrița, 1925. — 125 lei.

Alexandru Vițianu: Veva, nuvele, cu desene de autor, Oradea Mare. 1925. — 30 lei.

Sașa Pană: Răbojul unui muritor. Strofe banale. Tip. „Lupta”. 1926. — 20 lei

Cheronea, Atena, Hidra; **portrete:** Ali Pașa din Ianina, Vasile Guda (ajutorul lui Marco Batzaria pl. 25), Mihail Șuțu, Domnul Moldovei, dela 1819—1821, planșa 38, Princesa Elena Șuțu, fiica Domnului, pl. 39 și alți. **Vederi** ne dă din Ianina, Tricala, Tesalia, Pind și Atena.

IOAN C. BĂCILA

S. S. R.

Șezătoarea literară dela 31 Ianuarie 1926 (Fundajia Regele Carol I)

S. S. R-ul a cunoscut în trecutul său câteva sărbători de solidaritate profesională. Mai ales în trecutul său dinainte de război. Emil Gârleanu pe care l-a preocupat în deosebi breasla scriitoricească și condițiile improprie și sălbatice în care e sortită să-și ducă zilele, a dat o deosebită atenție acestor manifestări de breaslă. În activitatea sa de foiletonist Gârleanu a scris reportajii amănunțite despre șezătorile din Ardeal și din Bucovina. Mai mult el fixează un punct din istoricul acestor manifestări, când susține că întâia șezătoare literară, este aceea a grupării dela „Semănătorul”, în 1906, după demonstrația din 13 Martie, când d. Iorga însoțit de Sadoveanu, Iosif și Anghel, cutrecerând orașele vechiului regat, a propovăduit dragostea pentru limba românească.

După înființarea S. S. R-ului se continuă șezătorile de demonstrație națională, în provinciile încă neliberate și cam acum 15 ani un ciclu de șezători literare, în sala teatrului Comedia (azi „Regina Maria”). Era pe vremea răposatului om de teatru George Diamandi.

Războiul apoi, cu nesfârșitele prilejuri de declamație ocazională și patriotică, făcuse inutile astfel de demonstrații.

Poezia amuțise de sgomotul surlor. După război, în 1923 și 1924, S. S. R-ul cunoaște două mari succese, cu cele două turnee de șezători în Ardeal. Prilej de înfrățire, de comunitate în cultul aceluiaș graiu.

Însă, erau și membrii ai S. S. R-ului care socoteau potrivit să se întreprindă în chiar acest București—care definește înțaietatea manifestărilor intelectuale — un ciclu de șezători propriu zis literare. Între glasurile acestea a fost și acela al redactorului nostru, d. PERPESICIU care în „Rampa” din 8 Dec. 1924, în timp ce S. S. R-ul își începuse turneul prin Ardeal, scria despre „Șezătorile scriitoricești” și despre justificarea lor în București, următoarele :

Păstrez din vremea primei adolescențe, duioase amintiri legate de șezători de-ale scriitorilor. Revăd acea miraculoasă galerie a Teatrului Rally (azi Comuna) din Brăila, unde se putea intra cu cel mult 1 leu când, abile tertipurii sau protectorate dibuile cu o rară virtute, printre personalul de control sau înrudiri subite cu vreun pompier al teatrului, nu ne scutea și de această mintimă vamă. Aceasta pentru serile Norei Marinescu, ale trupei lui Grigoriu, sau celelalte trupe cu nenumărații Hamleți, prețuiți, de pretențiile noastre estetice, după felurita articulare a celebrului „du-te la mânăstire!” sau după svelțețea cu care săreau peste frânghii nevăzute.

Când veneau însă conferențiarii, era altceva. Atunci se putea intra fără de vre-o pedică. Cerberii controlului erau suprizați și urcam scările înspre Olimpul galeriei, pe îndelute și cu cea mai senină familiaritate. Erau conferințe la care se prindea lumea cu arcanul pe stradă. Altele, la care se putea așipi în lege. Îl văd și acum pe bătrânul Tocilescu, dând pagină peste pagină spre marea ușurare a publicului. Iar când veneau scriitorii era cu totul altceva. Între scenă și galerie se prindeau punți spirituale și sufletele noastre primeau ca pe un alaiu de nuntă, lohengrinian, cuvintele pline de mister ale scriitorilor. Ceteam zilele trecute, cu în-

cântare — ca de obicei, de altfel — paginile d-lui Arghezi, din „Lumea” dela Iași despre „Literatura în spectacol”. Cu o dialectică spirituală, d-sa condamnă turneele scriitoricești și mai ales lectura poeziei în public. „Una e scrisul și alta cititul... O carte este ca lumina lumii rămasă pe pietre, după ce luna a dispărut. Între cititorii și carte se așează nenatural cu atitudinea, cu glasul, cu erorile lui de tonalizare, egalitatea cititorului cu cartea”.

Evident, așa stau lucrurile, mai cu seamă pentru acei dintre scriitorii care trec drept măștri recitărilor și rivalizează, în dicțiune și volum, cu memorabila umbră a lui Hamlet, spaimă a copilăriei noastre. Sunt însă și scriitorii naturali, nepreocupați de ambianța publicului, așintii numai asupra gândurilor din ei — text și gând făcând una — și al căror glas departe de-a alunga, invită și introduce în acel alcool de taină și de pluș al inspirației. Pentru astfel de scriitorii urcam pe vremea primei noastre adolescențe, scările teatrului, reculeși și solenni ca n preajma unei oficerii. Iosif cetea cu vocea lui de val schișat în calmă zi de vară, cu legănări de leagăn pentru un copil aproape adormit, cu intonări albastre și umede ca și prioreea duioasă și nevinovată a ochilor lui. Cu înfășurare de Faun, gălit pentru recepție, ursuz și dușmănos, Anghel, arunca, distrat și inelegant, juvarele versurilor lui, bogate, în irizări feerice. Din vocea aceea inexpressivă, se revărsau arome și ape de diamante. Sadoveanu, așezat și moldovenește, frângea glasul cu pe o azimă aurie și respirând de dului cuplurului. Și așa mai departe...

De toate acestea mi-am reamintit astăzi, când „Societatea Scriitorilor Români” colindă Ardealul într'un turneu de propagandă culturală. Șezătorile, începute la Cluj, au un caracter oficial și meritul lor nu poate fi, în principiu, contestat de nimeni. Pentru provinciile vitregite până ieri, cuvântul scriitorului, prezența lui, constituie cea mai caldă pledoarie pentru limba românească. Însă, paralel cu aceste turnee de propagandă care nu pot, în majoritatea cazurilor, să arate adevăratul nivel artistic al literaturii române, se impune necesitatea unor șezători consacrate exclusiv prezentării literaturii artistice. Nu s'ar mai ceti, cu alte cuvinte, toată acea literatură de circumstanță, patriotică sau culturală, în care partea Muzelor se vedește numai în abilități mecanice. Un ciclu de șezători, sistematice, concepute, ca o serie de comemorări integrale ale marilor noștri scriitori începând cu Grigorie Alecsandrescu și sfârșind cu Săulescu, șezători la care ar participa, cu evocări, note și lecturi cohorta adevăraților scriitori. Ele trebuie să înceapă chiar cu Bucureștii. E ceea ce „Societatea Scriitorilor Români” poate și trebuie să facă pentru a întrefine nealterat cultul adevăratei poezii.

În fața unei săli arhipline, șezătoarea se deschide cu conferința d-lui MIHAIL DRAGOMIRESCU despre: „Știința literaturii”.

D-sa începe prin a distinge în dezvoltarea noastră culturală 3 epoci: 1) a imitațiunii, cu Eliad, 2) a asimilării, cu Titu Maiorescu și 3) a creațiunii, sau epoca lui Eminescu.

Generația care astăzi are 60 ani a crescut sub oblăduirea spirituală a lui Titu Maiorescu — tipul prin excelență reprezentativ al epocii de nesimulare și care

sceptic în privința puterilor de creație originală, se conducea de două formule cunoscute: „Nu rezistă celula (românească)” și „să fim fericiți să învățăm ceea ce inventează alții”. Aceste două formule s'au opus diferite personalități. Între alții De-

(desen de V. I. Popa
MIHAIL DRAGOMIRESCU

Brogeanu-Gherea, care după 1890 a devenit nașterea unei întinse controversă urmată de cele două tabere ale „artei pentru artă” și ale „artei cu tendințe”. Gherea, teoretician al socialismului pleca dela un recei fapt de literă. Interpretând înecumirea moartea lui Eminescu, Gherea susținea că Eminescu fusese un temperament optimist, dar că mediul conservator, în speță „Junimea”, cultivând pesimismul, deformase și sufletul poetului. În locul unei autonomii a artei, el susținea, că poetul trebuie să se încorporeze curentelor de timp și să nu neglijeze idealurile semenilor săi.

Controversa a durat 15 ani și conferențiarul a luat și el parte, scriind o lucrare ajunsă astăzi la a treia ediție: „Critică științifică și Eminescu”. Miezul acelei lucrări era că opera de artă e independentă de mediul social. Însă fără a stabili natura frumuseții, care e propriul operii de artă problema nu se poate deslega. După frământări de 30 de ani, zice d. Dragomirescu, „am ajuns în sfârșit. la conviețuirea că frumusețea face parte dintr-o lume palpabilă, dar nici cea fizică, nici cea sufletească și nici dintr-o lume transcendentă, cum susține Platon”.

Frumusețea face parte dintr-o lume psiho-fizică. Suflet și fizic își pierd celelalte proprii, în această fuziune a operii de artă. De pildă în „Moise” de Michelangelo: marmora, nu e numai un element fizic, ci e tratată în funcție de expresia iar ideea a înecat de a mai fi simplu, idec, de îndată ce a fost încorporată într-o statuă cu însușiri fizice — deasemenea limba literară dintr-o capodoperă, e de

natură psiho-fizică. La fel și capodopera. O operă genială dă impresia că nici o virgulă nu poate fi schimbată, în ființa ei.

Și în vreme ce lumea fizică are însușirea, ea nu se schimbă, când luăm cunoștință de ea, opera de artă se schimbă, în interpretări, dela suflet la suflet, după ecuația înțelegerii personale a fiecăruia. Capodopera nu este un individ ci o speță născută spontan din genialitatea creatoare a artistului.

Incep lecturile. D. N. Davidescu prezintă—amabil speaker — pe confrății săi în poezie.

Cu întoări elastice, cu un timbru ușor coalat, d. G. Talaz citește 3 poeme : Soare, Vulturul și Pomul săbatic.

C. ARDELEANU

D. C. Ardeleanu citește cu umor o schiță : *Rochia albă*, cu veșnicile mizerii conjugale ale nefericitorilor slujbași.

D. I. Foti, traducător al clasiceilor citește din traducerea sa „*Divanul iubirii*” a lui Hafiz (Zifha), poema *Ecoul*.

Erai în parc, pierdută 'n lungi visări
Și culegeai buchet de trandafiri,
Simbol al nesfârșitelor iubiri,
Și viitorul profilai în zări,
C'auzi credeai tu, tainice chemări
Și 'mbujorată toată
La ce te-opreai de-odată ?

Cutremurată de-un aprins fior
Un fulger prin sfioșii ochi trecea
Și 'n aiurări cejoase se pierdea...
Dar trupul se-apelea, tremurător,
Și inima, un porumbel, în zbor, —
Și gândul îngrozit de-atât amor
Clipea ca o scântee
Pe pașnica alee.

C'o trestie de baltă mâna ta,
— O, cum aş spune 'n clipele de-atunci—
Se tot căznea mereu, prin grele munci,
Pe galbenul nisip din parc cerca,
Să scrie numele-mi : Zifhă, Zifhă ; —
Și repetă natura
Ce 'neet grăise gura

D. C. Răuleț : o serie de epigrame, *Romanța cântărețului nebun* și d. *Romulus*

ROMULUS VOINESCU

Voinescu cu mare succes de hilaritate, o scenetă *Allo ! Allo*, pe tema mizeriilor telefonice.

D. Alfred Moșoiu, autorul „*Strianeii*” citește un fragment din poemul său dramatic și poezia de mare delicatete „*Ruga florilor* :

ALFRED MOȘOIU

Plăpând, ghiocelu
Eșind din zăpadă
Strigă : „Tatăl nostru...”
Ca lumea să-l vadă.

„Care ești în ceruri...”
Șopti floarea-soare
Și-un val de lumină
Căzu pe răzoare...

Smerit, busuiocul
Când vântul îl mână
Și-i scutură roua
„Sfințească-se...” 'ngână.

Când „numele-ți” spune
Trist, Ochiul-de-șou,
Nu știi de-a fost soaptă
Sau numai ecou...

Albastră ca cerul
O Nu-mă-nița
Spune : „Mpărăția
Să fie a ta”.

D. M. Sorbul, cu mari însușiri de perfectă și dramatică dicțiune citește emoționantul pasagiu al lui Mihai în fața capului lui Andrei Batori, din piesa : *Săracul popă* :

ORDÖG

De-aceea noi Secuii la a ta bunăvoință...

(se întoarce spre ceata de secuii de unde primește o tavă acoperită cu o năframă albă).

...*Îți facem daru-acesta, drept recunoștință.*

(Pune tava pe masă și o descopere: Capul lui Batori)

MIHAI

E Popa ? ! ? (ride triumfător, Stanca tipă)

PĂTRAȘCU (întorcând capul)

Grozăvie !

TEODOSIE (făcând o cruce)

Să-l erte Dumnezeu !

(Ceata de Secuii cu Blasie Ordög nepăsătoare se rotrage spre fund)

MIHAI (după ce a ocolit odată în jurul capului, se așează în jliț și prinde a judeca pe Batori)

Ei Popo ? ... Cine fuse mai tare, tu sau eu ?

Taci ? Ochi-ți sub ploape ascunși stau de rușine ?

(după o mică pauză)

*N'ai vrut să-mi fii prieten și fu cu-atât mai bine,
Căci azi mi-ai dat o țară ! Ne-am războit cumplit !
Întâi ai vrut sub scumpăt ca orice iezuit,
Părtaş cu Ieremia, din Țara Românească*

Și „*Facă-se voia*”
Suspîn'o camee
Călcăt în picioare
Pe alba alee...

Când nuferii 'n lacuri
Văd stele că sânt
Șoptesc : „Cum e'n ceruri
„Așa pe pământ...”

Și grâul, când moara
Vuește într'una
A zis „Pâinea noastră
Cea de totdeauna”

Iar Nalba și Gura-
De-leu, amândouă
La fel rugătoare
Răspund : Dă-ne-o nouă...”

Cu gândul la fluturi
Stau rozele 'n glastre
Și spun : „Iartă nouă
Păcatele noastre...”

„Precum noi iertăm
„Greșiții” încet,
Răspunde garoafa
Uscată 'n buchet.

Și erinii podoaba
Fecioarei cinstite
Șoptesc : „Nu ne duce
„Pe noi în ispite...”

Iar spinii, ce-odată
Martiri îi purtară :
„Și ne izbăvește
„De rele...” oftară.

Și vântul pornește
Ecoul divin,
C'un freamăt pădurea
Răspunde : „Amin”.

Să mă gonești, ca unul din voi doi să domnească.
Nu v'ajungea o țară!... Ușor te-am priceput
Că ești o vulpe prouastă, căci prea te-ai încrezut
În mintea ta săracă și-n svațul Irimiei.
Prea nu gândiși la mine, că poate vicleniei
Răspunde-voi la răndu-mi prin cuget mai viclean!
Hei! Hei! Nevoia țării te face din oștean
Ades cel mai fălarnic, oricât ți-ai da silință
Să fii deschis la suflet, și eu cu prisosință
Cu turci având de furcă, învățături primii,
Cum trebuie vicleanul ca să-l răpun. Zâmbii,
La stângăcia-ți care capcane îmi întinse,
Și'n care ticăile chiar capul tău se prinse.
Zâmbii și războire fălarnic' am purces;
De-aceea soli de puce la Alba ți-am trimes
Cu daruri, iar în taină străngeam cu sărg oștire,
Căci îți știam prea bine zmintila-ți năzuire,
Ce'n haina păcii, Popo, cercași să mi-o îmbraci.
Da!... Ne pupam ca frații prin solii cei dibaci;
Ne juruiam credință!... A cui fu biruința?
Nu tu cântai din fluer, când îți veni știința,
Că-am tăbărât în taină cu oști să te gonească?
...Cum vezi și'n viclenie fu să te biruiesc,
Căci una-i cap de Popă și alta cap de țară.
Dar n'ai vrut să te-astâmperi, cercași a doua oară,
Pe față deastădată, să mă înfrunți cu oști!...
Să lupți cu mine, Popo? Ținuși să mă cunoști?
Mikati Oglî cine-i, tu n'ai știut sârmane?
Năluca ce'nspăimântă oștirile-Otomane,
Voiși s'o vezi tu însu-ți? Ce om nesocotit!
Vedenia-ai văzut-o, dar, zău! scump ai plătit.
(Deodată întoarce capul. Doamna Stanca stând la
spatele său plânge cu suspinuri. Mihai mirat se în-
toarce și grăește nervos).

De ce plângi? Ai vrut pacea! Poftim! ți-o dăruiește
(ironic) Chiar însu-și Cardinalul! Ce? Nu te mul-
țumește

Nici pacea? Ce vrei dară? Ori singură nu știi!
Bocește!... Fă și-o cruce! Mătănii, nu? Să-mi fii
Menită vieții mele o veșnică muștrare?
Grăește! Lasă plânsul! Atât cumplit sânt oare,
Încât ori-ce așa face în ochi-ți sânt călău?

(ii ia mâinile și o scutură puțin... cu răutate)
L'am omorît eu? Spune!

D. Mircea Rădulescu, adaogă la această atmosferă de poezie dramatică, scena dintre Cerceel și boeri, din actul al IV-lea al Serenadei din trecut, cu acel imn închinat Doinei:

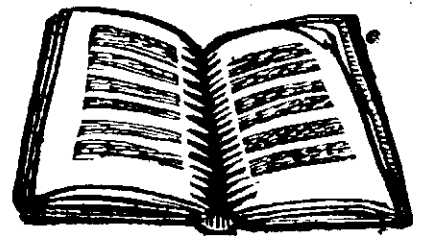
CERCEEL (singur)

E doina! Este doina! E cântecul ce-l cântă
Un suflet ce'ntr'un fluer închide-o taină sfântă!
Și notele ei line când urcă și le-ascult,
Îmi cântă tinerețea și vremea de demult...
O! Melodia tristă ce'n aer se destramă,
Mi-a fredonat-o 'n leagăn duiosul glas de mamă;
E doina, ce-o îngână păstorul întristat,
Pe crestele albastre de munți, când s'a 'nsero'
O cântă la fântâna din mijlocul răscurii
Suratele, și'n codrii o șueră haiducii...
E cântecul de veacuri păstrat și fără preț,
Născut din cine știe ce tainc cântăreț.
E sufletul nostalgic, neînfeles și mare
Al unui neam ce simte, ce tremură și care
Și-a 'nchis în ea întâiul și cel din urmă dor...

E doina... E suflarea vitejilor ce mor,
E frunza 'nșiorată de șuier lung de mierlă,
E lacrima făcută schimbală într'o perlă,
E geniul fantastic, umil, necunoscut,
E strigătul durerii și-al suferinței scut,
Sunt visurile 'nchise în șiruri de mărgele,
Tristețea nesfârșită șoptită către stele,
Cântată către ape și codrii de stejar,
Iubirea fără vorbe și fără de hotar...
E'ntreaga moștenire ce ne-au lăsat părinții,
E jalea, e aleanul, balsamul suferinții,
Trecând din gură 'n gură, trecând din an în an,
E pâinea și e ruga românului sârman...
O! Cântă-mi, numai glasul tău poate să-mi aline.
Furtuna și durerea ce clocotește 'n mine;
O! doină, dulce cântec pierdut și 'nduiosat,
De ce-am rămas de tine așa de 'ustrăinat?
Chemarea la duioasă, melodică, profundă,
Îmi răscolește viața cu fiecare undă,
Îmi sfâșie simțirea cu viersul ei ales...
Și cât de rău mă doare că nu te-am înfeles!

Apoi peste atențiile calme, trec armatele ce se ciocnesc în formidabila încăierare dela Mărășești — poemă pe care d-sa o declamă cu savante resurse de actor mare — și după alte două pocme închinată candoarei mâinilor ce-au îngrijit pe răniți și alta fraților ardeleni. Sezătoarea se ridică după aproape 2 ore de poczie și de comunițate spirituală.

PENTAPOLIN

Victimile

(desen de Abel Faivre).

Doctorul: — Nu-l contrazicețiși spuneți-i că într'o bună zi să capete legătură...

Frânturi

PUTEREA MAIMUȚELOR

E cunoscută multora puterea extraordinară a maimuțelor. Cele întâmplă de curând la grădina zoologică din Londra, va surprinde totuși.

În grădina aceasta se afla o gorilă-femelă, poreclită „Daisy Drăcoaică” din cauza răutății ei.

De curând, se introduse în cușca ei un trunchi de arbore de 60 centimetri în diametru, ca să aibă pe ce se urca. Doi gardieni abia putură să-l ducă. Daisy luă triunchiul cu o singură labă și începu să se joace cu el ca și cum ar fi fost un cerc de copil.

Administrația grădinei temându-se că Daisy s'ar putea lovi cu el și că ar putea să sfărâme zăbrelele cuștii, înlocui triunchiul acesta cu altul mai mare, pe care cu greu îl transportară cinci oameni. Daisy se juca cu el ca și cu cel dintâiu.

UN PAPAGAL UNIC

E cel din Brisbane, capitala „Queenslandului (Australia).

Faima i-o aduc cei 106 ani ai săi. Din cauza bătrâneții și-a pierdut penele și nu mai poate să se folosească de mandibulele ciocului. Este hrănit cu mâna, cu boabe muiate.

Proprietarilor le aduce, se spune, câștiguri foarte frumoase, datorită cărților postale ce reprezintă pe frumosul papagal.

Bietul om! La 106 ani are o soartă mai tristă ca a papagalului. Nici în cărți postale nu e interesant.

„REGELE GREVIȘTILOR FOAMEI”

Greva foamei nu mai este un monopol al deținuților, împotriva rigorilor închisoarei; de acum este o profesiune, onorabilă ca oricare alta, cu drepturile

ei și în curând cu sindicat propriu. Ce rost are sindicatul? E simplu: Să-i apere împotriva rigorilor administrative care, cum s'a întâmplat de curând la Paris, îi oprește să-și practice meseria în public.

Ca în orice specialitate, greviștii foamei („postitorii”, dacă termenul nu vă pare urf), au somitățile și celebritățile lor. Regele acestora a fost proclamat Wolly, care a fost scos din cușca de sticlă după un post de 24 de zile. Peste 100.000 de persoane au defilat în cercul unde era expus pe dinaintea cușcii, care purta toate pecețile oficiale.

După ce a fost liberat Wolly și-a făcut toaleta și apoi a luat un prânz compus din lapte, struguri, înghețată și vin alb.

Doctorii care au controlat experiența

au constatat că starea lui generală era absolut normală. De data aceasta „regele greviștilor foamei” a bătut cu trei ore în plus, recordul stabilit tot de el, acum nouă ani.

Wolly s'a născut în 1886 în Olanda, la Leyda, unde și-a completat studiile cerute să devină pastor. Dar a devenit aviator. E unul dintre primii piloți care a reușit loopingul. Când se afla în Anglia, a căzut cu aparatul dela 1500 metri înălțime și a rămas în nesimțire timp de 3 săptămâni. În vremea aceasta nu putea să bea decât o lingură de cafea cu lapte pe zi.

De aici i-a venit ideea să încerce un post complet. Prima experiență a făcut-o la Oxford în 1916, cu deplină reușită și sub un sever control. După război, pe care l-a făcut ca aviator în armata engleză, în 1918 a reînceput experiența.

Bucurându-se și de facultatea extraordinară de a se lipsi aproape cu totul de somn, — Wolly obicinuit, nu doarme decât o oră pe noapte, — a fost mult ajutat în încercările sale.

În cursul unui antrenament foarte sever, Wolly a început să suprime întâi orice aliment lichid. Incetul cu incetul elimină alimentele solide cu bază hidrică și reîncepu experiențele publice.

Aceasta e a treizeci și șasea; și a doua în care a rezistat 28 zile, fiindcă celelalte nu treceau de 10 și 16 zile.

Înainte de a intra în cușcă, el postise încă cinci zile, ca să elimine din organism toate resturile alimentare și să-și pună la încercare rezistența morală.

„Wolly, spune un doctor, care explică acest fenomen, trăește cu viteza redusă”, la fel ca un automobil, care merge fără ulei.

„După câteva zile temperatura scade iar pulsul bate mai slab. Barba și părul cresc mai încet, așa că după o lună el poartă o barbă ca de 15 zile.

Funcțiunile glandelor sunt suprimate. Nu mai are nici o salivă, nici transpirație. Trăește cu „febră uscată și rece”, invers bolnavilor febricitanți, cari au sudoare abundentă și cu temperatura mărită. Perioadele cele mai penibile încep dela a cincea zi, criza foamei, foarte suportabilă, în comparație cu criza setii dintr'a noua zi, cu atât mai groznică cu cât deslănțuie și o criză morală.

Uscarea gâtului, a gurei și a nărilor, vâjăitul urechilor, senzația că viața se stinge, dau naștere unei frământări de nedescris. După ce trece și criza aceasta, Wolly intră într'o stare de insensibilitate aproape completă și de foame și de sete, și rămâne doar victima slăbirii progresive, care face ca într'o lună să piardă 20 de kilograme. El le recâștigă ușor, fără nici o supra-alimentare, în 15 zile dela încetarea postului.

Wolly, de obicei, nu bea aproape deloc, mănâncă foarte puțină carne. Dar în schimb fumează, în mediu, până la 150 de țigări pe zi.

Cum se va restabili, el și nevasta, care îi naște la Paris, Wolly va continua experiențele sale în Elveția, Italia și America, unde sunt urmărite cu interes de oameni de știință.

Bucura Dumbravă

Din Port-Said (Egipt) sosește vestea încetării din viață a scriitoarei Bucura Dumbravă.

Scriitoare de un consistent talent epic, a dat literaturii române, deși scrise în nemfește românele: Haiducul, cu evocarea vieții lui Jianu și Pandurul, cu aceea a lui Tudor Vladimirescu.

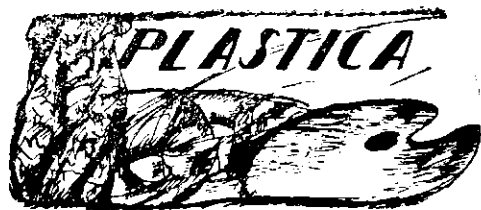
Colaboratoare asiduă a revistei „Idea Europeană” a tratat mai cu seamă probleme de teosofie, cari o preocupau în deosebi și pentru un congres al căroră, în India, făcuse ultimul voiaj, în cursul căruia avea să se sfârșască.

Inamorată de drumeție, a fost printre fondatorii „Henului drumeților”. A cântat poezia munților în „Cartea Munților” ieșită în 1924, în a doua ediție.

Până la o mai detaliată prezentare a operei Bucurei Dumbravă reproduc din „Repertoriu critic”, aceste câteva rânduri svare în legătură cu ultima ei lucrare:

„Vade-mecum al drumețului, călăuză sfătoasă și cu haz, poemă sacră a frumuseților naturii, a mirajului munților, cartea aceasta e sortită unei celebrități de antologie. Are toate calitățile pentru aceasta. Porneste dintr'un gând curat. E închinată tineretului, pe care-l vrea crescut în cultul muntelui, singurul în măsură să aducă acea atmosferă sănătoasă, morală și materială, în care să înflorască frăția zilelor mai bune de mâine. Cântul e slujit de minune de arta scriitoarei. Nu e sfat lăsat de o parte. „Excursia trebuie să fie și ea o operă de artă”. Pentru aceasta trebuiesc organizate: începutul, — exactitatea — îmbrăcămintea („estetica este tot atâta de însemnată pe munte ca în saloane”), hrana, tovărășia, etc. Și sfatul vine blând și insinuant din amintirile vii ale scriitoarei, din întâmplări despre oamenii dela munte. Cu tot meritul practic al acestei cărți, nu mă pot opri dela plăcerea de a stărui asupra calităților ei stilistice și asupra atmosferei de divinitate în care scriitoarea îmbracă muntele și vegetația lui. Paginile despre focul în pădure și despre varietățile focurilor după lemne, sau capitolul florilor, cu exaltarea aceea lirică a smirdarului, parfumat și încins, pe coastele Bucegilor, se cetesc în acel ritm care amintește când solemnitatea stilistică a lui Odobescu când imnul pentru Ardeal, al lui Bălcescu. Florile Bucurei Dumbravă, te fac să înțelegi de ce Agnès, fiica lui Indra, coborâtă pe pământ să cunoască chinurile oamenilor, ar fi suportat caznele căsătoriei mizre, de ar fi avut o floare, măcar o floare, să-i înfrumusețeze odaia.

Horafiu Dimitriu

L'am cunoscut la München, acum opt sprezece ani.

Imi aduce aminte, vag, de o siluetă masivă și oarecum elegantă.

L'am întâlnit, după armistițiu, în una din ulițele murdare ale Iașului, care mai păstra încă, în dezordinea dezolantă a lucrurilor, duhoarea iuftului rusesc.

Josea din gangul negru al unei case vechi — și, profilat pe ocrul zidului murdar, avea, în chip, în îmbrăcămintă și în atitudine, nu știu ce îndărăjire proletară, care intimidă.

Am aflat dela prieteni că e bolnav și vrăjmășit de împrejurări.

Mai târziu, în București, întrevederile noastre au fost rare.

Il evitam, cu amicală politeță.

Nu fiindcă nu mi-era drag, ci pentru că o convorbire cu el mă tulbura câteva zile de-a rândul.

Era, în gândurile, în apucăturile, în cuvintele lui, o stranie împărechiere de aristocrat și răzvrătit, de logic și paradoxal, de chibzuit și destrămat.

Prietenia noastră s'a statornicit, în toamna asta, la castelul Brâncoveanu, din ținutul Făgărașului.

L'am văzut suferind, dar mai ales l'am urmărit studiind.

Munca, la dânsul, era o necesitate organică, ce-i dădea acea satisfacție superioară, pe care n'o cunosc decât artiștii, și care strecoară, în trupurile hărțuite trilarilor argintii de viață.

Opt ore, uneori zece ore de studiu zilnic — fără nici o sărbătoare de odihnă — ar fi putut doborî pe oricare din lucrătorii zdraveni/hărăziți de soartă și de întocmirea socială, la o muncă obligatorie.

Deși sărac, Horafiu Dimitriu muncea nu pentru a își spori maldărul de pânze eboșate, care i-ar fi rentat strălucit peste iarnă, ci pentru a pătrunde freamătul special românesc al înfășărilor și chipurilor de acolo, și a le exterioriza, potrivit ecoului interior, în imagini desbrăcate de ambiguitate.

El nu confecționa, ci căuta.

Se căuta.

În vagonul care ne-a trecut Carpații, îndărăt spre București, aducea cu el o stivă enormă de studii.

Bagaj prețios pentru majoritatea pictorilor noștri, în anicale relații cu negustorii și în proaste legături cu ceia ce noi numim, în limbajul de atelier, cinste profesională.

La Horafiu, tot materialul acela, foarte „vandabil”, urma să fie revăzut, prelucrat, cizelat, în „atelierul” din Capitală.

Aici începu, mai intensă, mai epuizantă, munca de amănunt și de precizare — și tot odată procesul de vlăguire al trupului.

În mediul ozonat al Carpaților, în soarele blajin de toamnă, care încălzește și cauterizează — trupul se păstra voinic și munca părea ușoară.

Odaia din Bucureștiul promiscu, cu obscuritatea ei viclană, cu otrăvurile multiple degajate din pânzele proaspete înșirate pe pereți, ploile mărunte cu umezala lor perversă, dar mai vărtos trebuința de a sta zăvonit între cei patru pereți, ca să-și desăvârșească opera — au izbutit să zdruncine, în chip îngrijitor, restul de sănătate trupească și morală, din pictorul acesta cu schelă athletică.

Boala însă n'a dovedit să-i clintească nimic din ceia ce Horafiu Dimitriu are mai luminos și mai scump în el: Crezul.

Fiu de general și nepot bun al bătrânului meșter Th. Aman, Horafiu Dimitriu păstrează, atavic, în șufletul lui, în toată carnea lui, păstrează nealterată credința că arta românească izvorăște din adâncurile neamului nostru și că, prin urmare, trebuie să țintească a fi o desăvârșită expresiune a acestui neam.

Nu e o teorie împrumutată și nici o spovedanie de circumstanță.

Ci o religie.

Ea n'are nimic comun cu naționalismul curent, și încă mai puțin cu șovinismul utopic, de trotuar.

Pornind dela un sentiment și nu dela un program, pictura lui Horafiu Dimitriu, evident națională, nu cade în tendință și nu se repetă, arbitrar și plicticos, în plate calapoade convenționale.

Horafiu Dimitriu nu cunoaște arta de a minți.

Nici măcar pe aceia de a măguli.

Din potrivă.

Dar pentru năravurile societății în care trăim francheța deconcertează.

E ca o floare de pădure, cu 'parfumul prea neașteptat, prea puternic, prea săuătos.

Câți-va colegi, cari știu să prețuiască și pe om și pe artist, au izbutit să-l convină a-și scoate în lume desenele și pânzele.

O expoziție cu ultimile lui lucrări se va deschide, la 14 Februarie, în „Casa Artei” din str. Câmpineanu 17.

Ea va oglindi, într'o apreciabilă măsură, tot ceia ce se frământă în șufletul pictorului acestuia, care, în ciuda unei sănătăți ce clipește, încearcă să smulgă pământului românesc uriașa taină seculară.

N. N. TONITZA

ERATA. — În cronica noastră precedentă „Peisagiu bucureștean”... să se citească: în umbra lor firavă, două cuburi de scânduri”, în loc de „două culmi de scânduri”. Apoi: „alburile cari stărutesc, nevinovat, în împărăția moartă a grișurilor”... în loc de: „alburii cari stărnesc nevinovat, etc.

EXPOZIȚIILE

Ateneu: Müntzner — Ionescu Doru — Pan Ioanid.

Căminul Artelor: Jalea — Pherekyde — Lucia Bălăcescu — Gory Mircescu — Pop Ludoșanu.

Mozart: Hans Eder.

Casa Artei: Grigorescu — Luchian, Andreescu, etc.

Cartea Românească: Stoika.

VERNISAGII

Horafiu Dimitriu, 14 Februarie, „Casa Artei”.

Marius Bunescu, 14 Februarie, atelierul propriu, dela Muzeul Simu.

În curând va avea loc la „Cartea Românească” vernisagiul noului salon plastic, intitulat „Grupul celor patru” — unde vor expune pictorii Francisc Șirato, Ștefan Dimitrescu, N. Tonitza și sculptorul O. Han.

Conferințele „Poesis”

Lucien Fabre despre Paul Valéry

Joi seara d. Lucien Fabre a inaugurat ciclul organizat de gruparea Poesis asupra literaturii franceze contemporane, vorbind despre „Paul Valéry”. D. L. Fabre este unul dintre cei mai buni romancieri francezi și romanul său „Rabevel” a luat premiul Goncourt, motiv care să mărească șansa celor cari aveau să-l audă vorbind despre Paul Valéry, „marele său prieten”.

D. Ion Marin Sadoveanu, care a prezentat auditorului pe d. L. Fabre a ținut să precizeze că conferențiarul neputând să prezinte în cadrul unei ore filozofia lui Valéry, fără de care poetul nu poate fi înțeles, va căuta să-i schițeze numai elementele dominante ale personalității lui.

Conferențiarul — merge până a declara că alegerea lui Paul Valéry ca membru al Academiei Franceze — nu este o încoronare, ci o consacrare a poeziei pure, libere de influența școalelor diverse.

LUCIEN FABRE

Poetul care a întrunit sufragiile tuturor oamenilor de gust, atât de deosebiți prin geniul lor poetic, este într'adevăr un reprezentant al emoției, în toată diversă ei manifestare. El este în același timp o sinteză uimitoare a tuturor formelor de manifestare a inteligenței umane, oferind el însuși una din inteligențele cele mai universale și totodată cele mai conștiente de universalitatea sa.

În orice domeniu științific ar fi putut crea lucruri superioare; cu aceeași ușurință cu care ar fi întocmit sisteme filozofice și a creat capodopere în poezie. Dușman declarat al specialităților nominale, bune numai pentru spiritele înguste, el a căutat sinteza tuturor acestor manifestări, astfel că o pagină de-a lui se prezintă sub toate aspectele ei variate.

Din poezia lui se desprinde vigoarea unui geniu pe cât de prodigios pe atât de original și intim. Cuvântul, sunetul ca și tăcerile lui sunt de o densitate necunoscută; el atinge culmi neatinse și plăceri necunoscute încă. Prin caracterul ei, — alusiv — procedând prin evocațiunile și metodele cele mai neobișnuite poeziei clasice — armonizând între singura pagină plină de sens, senzații fizice, matematice, metafizice, psihologice, plastice și literare, poezia lui Paul Valéry este pur intelectuală și rămâne inaccesibilă mulțimei. O astfel de operă definitivă este „L'Introduction à la Méthode de Léonard de Vinci”, căruia i-au urmat o serie de lucrări de-o înaltă concepție și sinteză intelectuală.

Cronica muzicală

— Concertele simfonice dirijate de Felix Weingartner. —
(Sala Ateneului, 25 și 31 Ianuar 1926)

Ca funcțiune și apariție artistică independentă, dirigenții de orchestră nu are un trecut ce trece peste un veac. Până târziu, în clasicism, compozitorul muzical este și interpretul creațiilor sale: este și virtuosul instrumentist și conducătorul micilor trupe de muzicanți cari luau parte la executarea operii sale. Abia din secolul al XIX-lea diviziunea muncii și specializarea, cunoscutele principii de economie socială și biologică, despart factorii ce îndeplinesc diferite funcțiuni în exercițiul artei muzicale. Și astfel, odată cu sporirea considerabilă a instrumentalului orchestral și cu înmulțirea personalului participant la interpretarea unei piese muzicale, vechiul concept de „regens chori” capătă o vie actualitate, iar organismul orchestral își diferențiază din ce în ce mai categoric un pupitrul al dirigenților la care se ridică, dela locul său de combatist sau de prim violonist, maestrul de capelă al clasicismului muzical. Hotărâtoare în evoluția atâtor bunuri culturale, împrejurările sociale nu rămân fără de efect nici în practica muzicală. Dar omcât, în această privință, Rușii experienței sovietice de azi ar tinde la înlăturarea dirigenților din fruntea orchestrei, — dirigenții ar înfățișa un sumbru și amenințător simbol de despotism, — arta baghetei este astăzi în cea mai deplină expansiune, Richard Wagner, Berlioz, Kufferath, Deldevez ș. a., au stabilit o seamă de principii ale artei șefului de orchestră, iar, în urmă, în vremea noastră, **Felix Weingartner** este, fără îndoială, și sub raportul teoreticianului și al practicianului, sinteză a aceia ce poate reprezenta până azi sceptorul dirijorului de orchestră.

Investimântat în purpura faimei sale mondiale, și înconjurat de învioratul mediu al admiratorilor, Felix Weingartner pășește în fruntea policefalului aparat orchestral cu stăpânire, măsura, echilibrul, calmul și prestigiul de Pontifex maximus al cultului Euterpiei. Nici o scelipire de zădărnice formală în gestul său, nicio nesigurantă în concepția sa muzicală, niciun compromis de interpretare în realizările sale. Scepticismul aparent al înfățișării sale nu-i altceva decât indicațiunea preocupărilor sale stilistice ajunse la maturitate, a principiului pe care îl înscrie singur printre primele rânduri în propia-i „**Arta de a dirija**”; „de a nu mai considera în acțiunea șefului de orchestră exteriorul, ci, înainte de orice, **elementul interior**”

În versurile lui, remarcabile prin structura tehnică și în care se vădea o neliniște filozofică, Paul Valéry a culminat — mai ales în „la Jeune Parque” dată după douzeci și cinci de ani de tăcere, operă pe care conferențiarul o consideră „drept cea mai admirabilă dintre scrierile vreunei limbi”. Pentru a putea înțelege această poezie este nevoie să se cunoască filozofia generală a creatorului ei, spre a evidenția cât mai bine caracteristica lui Paul Valéry, conferențiarul a citit diferite fragmente din opera poetului, din care se desprinde poezia cu totul personală, intelectualitatea subtilă și castă, precum și vigoarea inspirației care emană ca din nesfârșite și adânci meditațiuni și reflectează în plin uriașă putere de gândire și simțire „valeryană”.

L. FLOROIU

care dă **suflet** execuțiunii unei opere orchestrale, corale sau dramatice”. Conștient până la absolut al resurselor de expresivitate oferite de interpretarea unei opere muzicale, Weingartner nu debitează o singură dată un gust întâmplător sau de prisos, niciodată o șovăire în cecece a fundat ca aport al personalității sale în interpretările întreprinse. Sinceritatea față de opera de executat, față de sine însăși și față de public, — studiul temeinic al partiturii, în așa fel ca aceasta să nu fie în timpul execuțiunii de cât un ajutor pentru memorie și nu o piedică pentru gândire, — convingerea perpetuu vie în minte că dirijorul este în lumea muzicală personalitatea cea mai importantă, dar și cea mai responsabilă, — că prin bune execuțiuni, pline de stil, dirigenții de orchestră poate forma publicul, luminându-i sentimentul artistic, și că, din contră, prin execuțiuni rele, sacrificate de vanitatea lui, poate să strice terenul, făcându-l inapt pentru încercări artistice veritabile, — iată atâtea învățăminte pe care Weingartner le împărtășește discipolilor baghetei. Mărturisirea de credință a artei sale pe care și în scris, dar mai ales în realizările sale, Weingartner o rosteste cu elocvență desăvârșită. Grupându-se, în evoluția artei șefului de orchestră, în constelațiunea Wagner. Weingartner este totuși o apariție care ia caracterul de reacțiune contra manierei tipice a artei constelațiunii, reprezentată degenerat prin Hans von Bülow, contra manierei „**Tempo rubato**”, contra „**Bülowiadelor**”.

Stilul, caracteristicul propriu fiecărui compozitor, claritatea sunt primele elemente de avut în vedere la interpretarea unei opere muzicale.

Fundamental însă este pentru Weingartner **Tempo**. „Nici un tempo încet nu poate fi atât de încet, și nici unul repede atât de repede, încât melodia piesei muzicale să nu mai poată fi recunoscută”. Răsfoind „**Sfaturile**” pentru executarea simfoniilor clasice (Beethoven, Schubert și Schumann), tocmai Tempo este elementul asupra căruia Weingartner se oprește stăruitor, modificându-l pe alocurea determinându-l, fie metronomic, fie ca rost expresiv. Linsurile de reliefarea tematică în simfoniile clasice Weingartner le retușează prin dublările mentale de suflat, dar fără a distruge aplicate cu prudență, mai ales la instrumentele echilibrul instrumental.

În deplină stăpânire a atâtor daruri și cunoștințe, Weingartner a purtat bagheta sprintenă, elegantă, sugestivă și imperativă, mănuită cu o mobilitate de „noignet” minunată, cu o agerime de florefă, peste atenția încordată a orchestrei simfonice bucureștene.

Primul concert, început cu **Simfonia natică de Tschaiowsky**, se încheia cu **Uvertură de Weingartner**, însăși „**Furtuna**”, și de **Wagner**: Uvertura și bacanala din „**Tannhäuser**” și preludiul la „**Meistersinger**”. Iar cel de-al doilea concert, festival **Beethoven**, avea programul alcătuit din: **Uvertura „Egmont”** și **Simfoniile a III-a și a VIII-a**.

Într-unul din volumele „**Das Virtuosentum**”, **Carl Krebs** îndreaptă în contra lui Weingartner acelaș ton polemist pe care acesta îl ține în contra lui Bülow. Krebs sustine, între altele, că Beethoven n'ar fi prea în spiritul lui Weingartner, că interioritatea melodică a lui Beethoven numai **arare ori** își află prin el cuvenita înflăcărare a redării. Am a-

vut impresia acestui „arareori”, în tot cursul interpretărilor lui Weingartner și am avut viziunea veritabilului dirigenții de orchestră: un dictator, în cea mai conștientă, înaltă și pură înțelegere a acestui termen, înțelegere din care va să eliminem orice șgură peiorativă; dictator ideal, **regens**.

G. BREAZUL

La teatrul „Regina Maria”: **Frumoasa aventură de R. de Flers, Caillavet și Rey**

Eecul amintirilor. Reimprospătarea stărilor sufletești, care ne-au fost dragi. Bucuria constatărilor, că nu s'au vânturat din inimile noastre frăgezimea de a aprecia și nuanța sentimentele entuziaste. Poesia aducerilor aminte calde, suave, cu tot cortegiul lor de induioșări. Acestea ni se par a fi cele mai caracteristice tălmăciri ale stărilor sufletești ale publicului care a asistat la „**Frumoasa aventură**”. A trăit vibrant cele 3 acte ale piesii și-a regretat, că s'a sfârșit dulcea melancolie, înfășurată în poezie.

Subiectul piesii e simplu și lin. E scuturat de orice fantasmă, care complică și nu-i înverigat în intriga, care să stârnească implicite de imaginații abrupte. Piesa întregă însă e pusă într-o atmosferă de înșiorare tinerească, de avânt liric al cadenței iubirii și de largă înțelegere a entuziasmului îndrăgostiților, pentru cari nu-s obstacole și orice bariere se prăvălesc în calea lor.

Helène de Trevillac e logodită. Trebuie să se căsătorească cu Valentin. A sosit și ziua nunții. Helène fuge însă cu vărul său André, la țară, la o rudă bătrână. Urmează scene de pitoresc vodevil. Bătrâna crede că i-au sosit tinerii a căror căsătorie i se vestise. Când mai târziu apare Valentin, lucrurile se descurcă. Inubiții se căsătoresc și Valentin se mângăie.

Ați văzut vreun subiect mai comun, mai vechiu, mai vodevilesc?

Și totuși ce desfășurare ritmică de simțiminte, elegant cadențată, ce vervă adcrabilă de tinerețe înțelegătoare, ce înfocare de dialog sprinten, care vedește infinita variație de nuanțe a dragostei stăpânitoare, a iluziilor biruitoare și a amăgirilor înfrante.

Piesa aceasta încadrată de nuanțe subtile de cugetare, de subtilă poezie, — ca un cireș înflorit, — dacă n'ar fi fost interpretată cum se cuvine, ar fi fost un dezastru. Dar interpretarea a reliefat vraja poeziei piesei.

D-na Lucia Bulandra a fost fermecătoare bătrânică, d-na de Trevillac, la care îndrăgostiții și-au găsit refugiul. Imi îngădui să înlătur orice șovăială și să spun, că de mult n'am mai văzut pe d-na Bulandra într'un rol mai bine stăpânit ca în acesta. Să fi contribuit la mîgala conturării rolului și faptul că d-na Bulandra pregătea afirmarea amplă, pe scenă a tinerei d-sale colege, d-ra Caler? Poate. D-ra Caler a izbutit într'adevăr să-și ia sborul. A impresionat, mai ales după ce s'a prins în antrenul emoționant al rolului și cu vigoarea tinerească a sincerității și-a împărășiat timiditatea.

D. Tony Bulandra a fost un admirabil André. Și d. Enescu a fost acel firesc păcălit și definitiv prostănac Va-

Reviste și ziare

DOUA INTERVIEWURI

lentini. Despre d. Enescu mă simt dator să scriu, că a știut cu multă cuviință să păstreze acel necesar echilibru, care convenia ansamblului interpretării bune, chiar foarte bune.

Relurile secundare au fost susținute, — așa zice cu eleganță, — de d-rele Mohor, Anastasiu, Irimescu, d-nele Annie, Ionescu, d-nii Tăranu, V. Bulandra, Ho-cung, Soare, Lungeanu.

La teatrul mic: Domnii ăștia noi de R. de Flers și Croisset

Într-o verva scântecătoare a d-ui de Flers și ironia svelată a lui Croisset.

Aș voi desigur să nu greșesc afirmând, că în totul ei, piesa aceasta a celor doi fecunzi colaboratori e ceva mai domoală. Îi lipsește parcă ceva din amploarea pe care o dădea pieselor lor, fantasia. În „Domnii ăștia noi” e prea dărză observația și prea strâns legată de ea, șarja dela început, pronunțată împotriva unui personaj anume creiat.

Pcate că însuși titlul piesii indică ceva. Dar pe mine nu mă preocupă nici un fel de tendință de a face aici, comentarii politico-sociale.

Din piesă, se desprinde limpede un frățel „domnii ăștia noi”, — scoși la suprafața vieții politice și sociale de curentele de idei, de frământările multărilor, de valorile noutăților contagioase, — nu s' prepară să susțină îndatoririle legate de rolurile lor și ca oameni publici și ca oameni de societate. Adevărul acesta e desigur prea elementar, ca să poată fi tăgăduit. Dar că să faci să reiasă din lucrările de artă, atari constatări, evitând șarjă tare, atitudinea panfletarului dibaciu și simpatia față de ceace se înacă în valul noutăților, e desigur destul de greu. Frea sunt actuale frământările și prea suntem cu toții, — și autori și actori și spectatori. — amestecați în vacarmul transformărilor. În acest sens, spunea mai sus, că piesei acesteia îi lipsește parcă, o fluturare de fantasmă mai accentuată.

Un conte bătrân, care respectă tradiția bunului gust și a manierelor de nobleță tradițională, are o prietenă, o actriță, căreia-i face educația, cerută de stilul nobilitar.

Dar în viața protocolară a bătrânului conte și a tinerei sale amice, — inzes-

D. DEMOSTENE BOTEZ a publicat în ultimile două numere din „Adevărul Literar” două convorbiri cu d-nii Mihail Sadoveanu și Ibrălleanu. *Interesante, prin personalitatea celor interogați, interviurile aduc precizări din cele mai prețioase pentru desbaterile literaturii române de azi.*

DEBUTURILE D-LUI SADOVEANU

Am început a scrie când eram în clasa a patra a gimnaziului din Fălticeni. Scriam poezii, nuvele, romane... romane pe care nu le-am isprăvit niciodată, poezii și nuvele care au avut soarta tuturor începuturilor, deși lucram la ele cu toată sârghița și cu tot sufletul, Duminică și'n Sărbători, câte douăsprezece și paisprezece ceasuri fără odihnă. (D. Sadoveanu vorbește calm și întrerupt. Parcă-ar scoate din adânc amintirile acestea).

trată acum cu castel, moșie și angajament protecționist la Comedia franceză, — intervine un domn „de ăștia noi”. E un electrician energic, secretarul Comitetului internațional al muncii. Electricianul iubește pe prietena contelui și dacă nu-i poate da averi, o face părtașă la gloria lui, ajungând deputat și apoi ministru. Dar ce glorie nu-i efemeră? Ministeriatul ține prea puțin. Electricianul e pus în situația de a alege: sau să primească transacții propuse de un om de afaceri, ca să câștige să-și țină cu trenă iubita, sau să renunțe la ea. Contele intervine și-și înlătură rivalul, pe domnul acela nou.

Feliciti din toată inima pe d. Puiu Iancovescu pentru felul cum a interpretat rolul electricianului și-l îndemn să mai renunțe la rolurile ușoare, aproape identice, pe care le tot ține în piesele fără ponderă, la teatrul său.

Cuvinte bune trebuie să adresez d-rei Rareș și d-lui Aurelian. Cea dintâi în rolul amiceii, pe rând a contelui și electricianului, și cel din urmă în contele.

Ceilalți artiști nu s'au lăsat pe un plan secundar.

B. CECROPIDE

Cea dintâi navelă purta numele **Cu Arcanul**. Am incredințat-o lui N. Apostol, profesorul meu de română, care îmi aprecia compozițiile. Profesorul meu m'a încurajat, dar m'a sfătuit să nu mă grăbesc a publica. Să lucrez și să aștept. Nuvela aceea era istoria unui flăcău luat cu arcanul la oaste... o istorie cu o fată și c'o dragoste. Puneam pe flăcău să povestească întâmplarea la o stână.—Și când adormeau toți cei care ascultau, rămănea treaz numai vântul care șuera în prăjina înfiptă în vârful stănei.

„Poezii scriam câte-o jumătate de duzină, zilnic; uneori și mai mult. Fără scop, fără intenții. Totuși în acel timp am trimis două bucăți umoristice unei gazete proaste — **Dracul** — care se tipărea cu cerneală roșie și avea următorul motto:

„Dracu-apare 'n Capitală
Unde-i multă imbulzeală
Și se vinde zece bani
La boeri și la golani”.

După un an, în clasa a cincea a liceului Național din Iași, am publicat câteva nuvele în **Viața Nouă**, revistă condusă de Nec. Timiș și D. Casseli, care făceau parte din cenaclul lui Macedonski. În aceeași publicație și odată cu mine au tipărit Cocea și Galaction, unul proză și altul versuri. O notiță ne lauda fără nici o rezervă. Bucăți tipărite aici au apărut apoi în volum, refăcute: **Luna, Dușmanii**. Indrăzneam a le iscăli cu numele întreg, — ceace n'am mai făcut în anul următor, când a apărut o foarte bună și serioasă revistă săptămânală, **Pagini literare**, sub conducerea lui I. Gorun și a lui Artur Stavri.

Nota cu laude exagerate din „Viața Nouă” cred că a contribuit în mare parte să-mi ascund numele. Am publicat în **Pagini literare**, odată cu **Jean Bart**, versuri și proză pe care le iscăleam M. S. Cobuz. Redactorilor nu le-am scris nici odată și nu le-am comunicat cine sunt.

Eram într-o epocă de penibile începuturi și publicam mai mult îndemnat de prieteni și ca să mă verific. Compuneam încet și greu, frază cu frază în cap. Rosteam și memorizam astfel întreaga bucată, ca pe o poezie. Pe urmă

Buletin bibliografic săptămânal*)

de AL.-SADI IONESCU

1 FILOZOFIE. MORALA.

Bartók György. — Kant. Turda, **Az Ut**, 1925, 123 p.

Tolstoi (L.). — Există Dumnezeu? Religia mea. Să nu uci. — Noul creștinism. — Testamentul spiritual. Cu un studiu asupra doctrinei lui L. Tolstoi de Leon L. Tolstoi. București, (Tip. **Adeverul**), 1925, 61 p. Lei 20. (Colecțiunea „Probleme și idei” XV).

31 STATISTICA.

Ianculescu (Aurel P.). — Statistica mondială a vitelor după răsșolu. Concluzii privitoare la România. București, (Tip. „**Bucovina**”), 1925, 30 p. + tabelă.

37 ÎVĂȚĂMANT. PEDAGOGIE.

MANUALE DIDACTICE,

Godin (dr. Paul). — Creșterea copilului în epoca școlară. Aplicații educative. Traducere cu autorizarea autorului de Elisa Alexandrescu și Filoftea

Diaconescu. București, **Casa Școalelor**, 1925, 253 p. + 16 pl. Fig. Lei 45.

Mugur (Gh. D.). — Laboremus. Scisori către învățători. București, **Fundația Principele Carol**, (1925) 63 p. Lei 20.

Papacostea (Cezar). — Cercetări Pedagogice și Sociale. București, **Casa Școalelor**, 1925, 304 p. Lei 45. (Biblioteca pedagogică nr. 46).

5 ȘTIINȚE PURE.

Fabre (J. H.). — Din minunile instinctului la insecte. Traducere de Virgil N. Duiculescu. București, **Adeverul**, (1925), II — 112 p. Lei 6 (Biblioteca Dimineața nr. 47).

Georgescu (M. I.). — Evaluarea pădurilor cuprinzând: Norme și aplicații practice pentru evaluarea în fond și suprafața a pădurilor. Constanța, (Tip. „**Comercială**”, Lucr. as.), 1925, 57 p.

Nordmann (Charles). — Împărăția cerurilor. Ceva din secretul stelelor. Traducere de S. Paves. București. **Cuge-**

tarea, S. Ciornei & P. C. Georgescu, (1925), 228 p. Lei 55.

Steopoe (dr. A.). — Compte-Rendu sur l'organisation et l'activité de l'Institut de Chimie Industrielle de l'Université de Bucarest. Bucarest, (Tip. **Socac & Co.**), 1925, 76 p.

Strzetelski (G.). — Etude analytique d'un plidiapyre et de l'influence de la tectoique sur l'accumulation du pétrole. Bucarest, (Typ. **Socac & Co.**), 1925, 23 p. Fig., hărți. (Extrait (des) travaux du premier congrès international de forages, Bucarest — 1925).

6 ȘTIINȚE APLICATE.

„ULaêê—1— m etaoih snrdlu osnrdluu”
Iscu (Ing. Vasile). — Inchiderea apelor la sonde în terenuri petrolifere. Disertațiune... pentru acordarea titlului de doctor-inginer. București, (Typ. **Curții-Regale**, F. Göbl Fii), 1926, 114 p. Fig. Lei 200.

Strzetelski (G.). — L'Industrie Pétrolifère en Russie avant et après la Révolution. Les perspectives d'avenir. Bucarest, (Typ. **Socac & Co.**), 1925, 21 p. Hartă. (Extrait (des) travaux du premier congrès international des forages — Bucarest 1925).

Teodorescu (Ing. C.). — Etude des pro-

* A se vedea tabloul clasificăției zecimale din nr. 1.

treceam pe hârtie. Cred că și acum putea relua o frază întreruptă, din câștile acestea de acum 28 de ani. În 1900 am isprăvit liceul. Până în '02 am mai colaborat, la o revistă obură, **Pagini alese**. Toate aceste mici cercări nu au fost decât pipăiri. Înputul adevărat al carierei mele literare trebuie să-l socotesc odată cu înarea mea la **Semănătorul**. Patru ani, începând în 1900, am lucrat neîntrerupt. Câștile acestei epoci au alcătuit mai mult volumele de: **Povestiri, Dureri înălbite, Șoimii, Grăsma lui Moș Precu** și în preparație. Venit în București, cercul **Semănătorului**, — am început să luăm la lumină, săptămânal, din această revistă, atât la revistă cât și în foiletonul „Voinței Naționale”. Cunoscuți și tineri țineau întrucat-va de rău această supraproducție, care în realitate era decât rodul unor ani întregi de muncă aspră.

GETATEA LITERARA Nr. 3

Numărul recent al revistei de sub conducerea d-lui Camil Petrescu cuprinde un editorial destinat polemicilor noastre, surse semnate de d-nii F. Aderca, N. C. Romulus Dianu, povești de d-na T. I. Tău Tău Archip, La Comentarii d. C. Petrescu se acupă în numărul acesta volumul „Culegătorul de perle” al lui T. Archip, de ultimele spectacole: „Anchinelul sentimental”, „Madame Sansone”, „Frumoasa Aventură” și revistele: „Ideea Europeană”, „Ritmii Vremii”, „Ra de Jos”, „Salonul literar”, „Universul literar”, „Adevărul literar și Viața Universitară”.

Notă din partea administrației anunțată din cauza dificultăților de colportare revista renunță la vânzarea cu număr în provincie, acceptând însă comenzi cel puțin cinci exemplare din același număr, adresat direct administrației în Regală 21, București.

7 Februarie, 1879: S'a născut în satul Suletea, județul Fălciu, folkloristul Virgil Caraiivan.

8 Februarie, 1841: S'a născut în Iași Teodor Cerchez.

1846: S'a jucat în Iași „Sganarel doctor fără de voie”, comedie în 3 acte, de Molière.

9 Februarie, 1840: S'a născut în Opâțeni (Bucovina), filologul Vasile Burlă.

1850: S'a născut în București scriitorul Vasile D. Păun.

10 Februarie, 1846: S'a născut în Brașov Teodor Nica.

1873: S'a născut în Caracal poetul Haralamb G. Lecca.

11 Februarie, 1841: S'a născut în Avella (Macedonia), profesorul elenist Ioan Caragiani.

1868: U. de Marsillac a vorbit la Ate-neul Romîn despre „La chute d'un ange”, de Lamartine, „Eloa”, de Alfred de Vigny. Rolul ingerilor în literatura modernă”.

12 Februarie, 1910: A murit Eugeniu Carada.

13 Februarie, 1833: S'a născut muzicantul Eduard Hübsch.

1843: Apare în București prima publicație enciclopedică, numită „Vestitorul românesc, gazeta coprinzătoare de feluri de științe”.

1877: A murit în București artistul dramatic Costache Caragiale.

1900: Apare în București revista literară „Povestea vieții” cu colaborarea lui Al. Macedonschi, C. Dobrogeanu-Gherea, D. Nanu, etc.

Poșta redacției

Eugen Victor: Poeziile dvs. vor apărea în numărul viitoare. Ele ne-au consolată și de atâtea, nenumărate, încercări nefericite ale confrăților dvs., dar mai ales, primite prin poștă, publicarea lor e cel mai bun rsăpuș pentru corespondenții noștri oca-

zionalii, alarmați de tăcerea noastră și înclinăți spre bănuială.

Un poet contemporan: Scrisoarea dvs. mă obligă să vă reamintesc suplimentul de „poștă a redacției” publicat în nr. 52 (1925) al „U. L.”. Tot odată vă rog să binevoiți a citi răspunsul dat d-lui Eugen Victor. Intre altele scriți: „În acest mod (tăcerea dela poșta redacției, adică) de a proceda al dvs nu numai că tineri se vor retrage cu totul dar vor fi și așa de indignați că nu știu dacă toată viața lor vor uita acest refuz așa de categoric”.

Indignarea, după dictonul latin, face versuri; n'ar fi exclus. Nu e însă, o bună sfetnică în ale gramaticii.

Lucian Silviu, Târgoviște: Cântați pe struna dvs. „personală”. E întâiul punct și cel mai de preț din „codul poetului”. „Romanța odelor ce mint” nu e pentru dvs.!

Aurel Stăngu, Orăștie: „Pretexte” e un frumos titlu de rubrică, cu toate că e al lui André Gide. Gheorghe Cornea merită atenția noastră a tuturor; era un frumos talent. Însă dvs. scriți: „obsesionați de idealuri inovatoare”, „contradictorisme psihologice”, „poate vom putea să siluetăm mai revendicativ figura literară a lui G. Cornea”... În felul ăsta, nu.

Apostol Bologa, Loco: „Crescând și desvoltându-mă din ce în ce mai mult, moraliceste (și fiziceste), am distrus foarte multe din acele „bucăți” pe cari, mai înainte, le numiam „poezii”.

E un punct bun. Nu vă depărtați dela el.

Silviu Merișor: În locul explicațiunii pe care o cereți cu privire la poezia „Un roman” a d-lui G. Gregorian, („numitul poem e lipsit cu totul de înțelesul și limpedea claritate, ceea ce constituie o notă esențială pentru o bucată literară” — explicațiune pe care o găsim inutilă de vreme ce noi, am publicat această poemă — să ne dați voie să aprobăm finalul epistolei dvs., pe care-l găsim conform și cu credința noastră: „... întrucat pe d. Gregorian l'am admirat cu ocazia altor publicații și sper să-l admirăm încă”.

Ionel Bunea, Iași: Perseverați. Și mai ales răbdare.

Teodor Moldovan, Chereluș (jud. Arad): Poezia scrisă de cumnata dvs., prin spiritism e mai mult o farsă. Să nu vă încredeți în spirite. Faceți semnul crucii și nu vă vor duce în ispite. Cât despre onorar...

8 LITERATURA.

a) Poezie.

Berza (Teodor I.). — Impresii din viață. Versuri. Tecuci, (Tip. **Vasile S. Adam**), 1925, 43 p.

Enescu Stâlpeni. — Comori indiene proverbe în versuri cu note explicative. București, (Tip. Fundația **Principele Carol**), 1925, 89 p. Lei. 20.

Nea Nae Pipirig. — Giumbușlăcuri. Timișoara, „**Cartea Românească**”, 1925, 87 p. Fig. Lei 30.

b) Roman. Nuvelă.

Popa (Septimiu). — Sărutul cel mai dulce și alte povestiri. București, **Adeverul**, 1925, 93 p. Lei 6. (Biblioteca Dimineața nr. 46).

Todie (Eugen). — Hirdăul lui Satan. București, **I. Brânișteanu**, (1925), 303 p. Lei 100.

Vrioni (Aida). — Foto-Sport roman de moravuri bucureșteni. București, **Rampa**, 1925, 183 p. Lei 30.

c) Literatură străină.

Kosztolánszky István. — Fáklya az éjben. Versek. Sibiu, (Ny-om Haiser György), (1925), 99 p.

Ormos Iván. — Ökrökkel és csillagokkal Versek. Arad, **Uj Genius**, 1926, 47 p.

d) Literatură străină tradusă.

Stakpoole (H. de). — În puterea sugestiei în românește de Petre Varadia. București, „**Adeverul**”, 1925, 31 p. Lei 4. (Lectura nr. 44).

France (Anatole). — Zeilor li-i sete. Traducere de Ion Pas. București **Cugătarea S. Ciornei & P. C. Georgescu**, 1925, 302 p. Lei 50.

Maupassant (Guy de). — Livada de măslini. Traducere de M. Carp. București, **Adeverul**, 1925, 72 p. Lei 6. (Biblioteca Dimineața nr. 45).

Ponard (Maurice). — Întâlnirea sinistră. Din misterele hipnotismului. În românește de D. Nanu. București, **Adeverul**, 1925, 31 p. Lei 4. (Lectura nr. 46).

Verne (Jules). — Călătorii extraordinare. Salvarea miraculoasă (un bilet de loterie). Traducere de George B. Rareș. București, **I. Negreanu**, 1925, 144 p. Fig. Lei 18.

Hoffmann (W. A.). — O mireasă la loterie. Traducere de V. Demetrius. București, **Adeverul**, 1925, 80 p. Lei 6 (Biblioteca Dimineața nr. 48).

priétés mécaniques du mortier de trass. Timișoara, (Typ. „**Cartea Românească**”), 1925, 10 p. Fig. (Extrait du Bulletin de l'Ecole polytechnique de Timișoara).

MEDICINA. FARMACIE. MEDICINA VETERINARA.

Coa (M.). — Tratamentul malariei. București, (Tip. „**Cartea Românească**”), 1925, 15 p.

Topan (Veterinar Col. Gr.). — Noțiuni de hipologie și zootehnie. Călăuza crescătorilor. Creșterea, îngrijirea și boalele cailor, vacilor cu lapte, oilor, porcilor și pasărilor. Craiova, **Scrisul Românesc**, (1925), 503 p. Fig.

Enescu (dr. G.). — Vaccinarea contra tuberculozei, (studiu experimental), indicațiuni pentru procedeul Calmette. București, (Tip. „**Bucovina**”), 1925, 28 p.

7 ARTE.

Min (Maximilian). — George Enescu, date critice și biografice, Timișoara, (Tip. „**Cartea Românească**”), (1925), 72 p. Fig. (Biblioteca muzicală).

Nu (Tudor). — Dualismul artei. București, (Tip. Fundației culturale „**Principele Carol**”), 1925, 139 p. Lei 60.

E C O U R I

REDAȚIONALE

□ Din abundență de materie, **Mențiunile critice**, ca și continuarea la **Privești de țară** a d-lui Gh. Cardaș, se amână pentru numărul următor.

□ În numerile următoare vom publica năvele de **Sărmanul Klopstock**, de d-na Natalia Negru; schițe de **Gh. Brăescu**; reportajii asupra șezătorilor S. S. R., asupra conferințelor „Poesis”, asupra Bibliotecii Academiei Române.

SCRITORII

□ **Manechinul Sentimental**, piesa de teatru a d-lui Ion Minulescu urmează să apară în editura „Cultura Națională”.

□ Au ieșit de sub tipar: **Teoria imitației în estetică și Teoria clarului confuz în estetică**, (extrase din „Buletinul Institutului de literatură”) datorite d-lui **Scațlat Struțeanu**.

□ D. Theodor Râșcanu a tipărit în editura „Viața Românească” Iași, un roman: **Accea care trebuie iubită**. D-sa mai prepară 2 volume: **In sat la Glogojeni**, roman și **Lyra Sfârâmată**, versuri.

□ D-l **Aron Cotruș** a scos de sub tipar, la Arad, un volum de poezii: **In robia lor**.

PREMIUL DE PROZA „UNIVERSUL LITERAR”

Pentru a preîntâmpina dificultățile și pentru a răspunde întrebărilor ce ni s-au adresat, adăugăm aceste explicații suplimentare:

1. La premiul de proză de 5000 lei poate concura oricine, fie scriitor consacrat, fie începător. De vreme ce concursul se dă în condiții de secret anonim — această obiecțiune cade dela sine.

2. Lucrarea poate fi oricât de mare. Numărul de pagini nu poate fi limitat. Se poate concura evident și cu două sau mai multe bucăți. De rigoare, e una.

3. Negreșit că lucrarea ce concurează trebuie să fie înedită.

4. Lucrările respinse nu se vor distruge, un timp de o lună de zile, să zicem.

5. Premiul se va înmâna câștigătorului fie prin poștă, fie în mână, după împrejurări și după dorința expresă a câștigătorului.

6. Concurenții sunt rugați să nu iscălească lucrările. Să le pue însă o deviză. Aceiași deviză se o însemne pe un plic de cartă de vizită, înlăuntrul căruia să închidă numele. Totul într'un plic trimis recomandat pe adresa redactorului cu mențiunea „pentru premiul Universului Literar”.

„POESIS”

Joi 4 Februarie la orele 9 seara a început în sala fundației Carol I, prima conferință din ciclul organizat de gruparea „Poesis” asupra literaturii franceze contemporane.

A vorbit d. Lucien Fabre despre Paul Valery.

Vor urma apoi, în fiecare Joi seara, conferințe despre:

Tendențele literaturii franceze de azi: d. Tudor Vianu.

Andre Gide: M. Ralea.

Ch. Maurras: M. Paleologu.

Maurice Barrès: P. Șeicaru.

Paul Claudel: I. M. Sadoveanu.

Peguy, Fabre: Em. Ciomac.

Poezii fanteziști: Ion Pillat.

Fr. Jammes: d. Perpessicius.

G. Duhamel: N. Davidescu.

M. Proust: Paul Zarifopol.

Bilete la magazinul Jean Feder.

REVISTE

□ Se anunță foarte apropiata reapariție a **Gândirei**.

□ În Ateneul literar (Nr. 9 Bacău) o

minunată schiță, „Cântec târziu” de G. V. Bacovia. Aceiași vibrație de adâncă sinceritate, care cucerește și în poeziile lui. Aceiași dureroasă grimasă. Și-apoi ironia și cruzimea cu care, într'o simplificare voită, stălucează acest roman al profesorului. Sensitiv, visător idealist, descins într'un oraș de provincie. Cuvintele strică. Proza lui Bacovia — ca și poeziile lui — se primesc întregi și fără explicații. D. Gr. Tabacaru scrie: „Asupra originii simbolismului”.

□ Cu deosebită bucurie înregistrăm apariția primului număr din **Revista Universitară** pe care o editează „Cercul studențesc ilfovean”. Din sumarul așa de variat și de interesant: „Filosofia românească” de d. C. Rădulescu-Motru; „Glossa mediocrității” de Stelian Mateescu; „Țărani” lui Reymont de Mariana B. Paraschivescu; „Gala Galaction” de Const. Ionescu; „Pe marginea unor cărți metafizice” de Mircea Eliad, etc. O bogată cronică a cărților și revistelor.

□ **Buletinul educației fizice**, organul oficiului Național de educație fizică (Nr. 1. 1 Ianuarie 1926) aduce un bogat sumar închinat problemelor în legătură cu educația fizică; relațiunii despre cursurile de sky dela Sinaia, despre cursul de lucru manual dela Deva, despre educația fizică în Polonia etc., etc.

ȘEZĂTORILE SCRITORILOR ROMANI

A treia șezătoare (Sâmbătă, 15 Februarie). Conferință: Al. Tzigara-Samurcșan, „Arta populară în literatură”. Citiri: Ion Dragoslav, L. Dauș, V. Demetrius Victor Eftimiu, Ion Foti, Gala Galaction, Constanța Marino-Moscu, D. Nanu, N. Pora, Cincinat Pavelescu, I. U. Soricu.

Șezătorile au loc, în amfiteatrul Fundației Carol, în fiecare Sâmbătă, ora 9 seara.

EXPOZIȚII

□ D-na **Milița Petrașcu** și d. **Marcel Iancu** vor deschide în luna Martie o expoziție de artă nouă la „Salonul Regina Maria”.

□ Duminică, 7 Februarie 1926 se deschide expoziția humoristică a pictorului **Pascal Rădulescu**.

TEATRALE

La Teatru Național se repeta „Urechea Mahalalei”, piesă într'un act de d. C. Răuleț.

Ordinea spectacolelor turneului **Pitoeff**, care va avea loc la Teatru Eforiei, e următoarea: Sâmbătă 20 Februarie: **La puissance des tenebres** de Tolstoi; Duminică, matineu: **La puissance des tenebres**; seara: **Henry IV** de Luigi Pirandello; Lună: **Six personnages en quête d'auteur** de Pirandello; Marți: **Six personnages en quête d'auteur**; Miercuri: **L'ame en peine** de Jean Jacques Bernard; Joi, matineu: **Six personnages en quête d'auteur**; Vineri, seara: **Sainte Jeanne** de Bernard Shaw.

CONFERINȚE

Duminică 7 Februarie, orele 11 dim., d. Ștefan Zeletin va vorbi la Fundația Carol sub auspiciile Institutului Social Român despre: „Capitalismul în viața socială”.

Duminică 7 Februarie, la orele 5 d. a. d. dr. G. Marinescu va vorbi la Fundația Carol în ciclul conferințelor Institutului de cultură italiană despre: **Opera lui Cesare Lombroso**. Concepțiile lui despre geniu și crimă, și școala de antropologie criminală.

Redactor: **PERPESSICIUS**

BULETINUL NOUȚĂILOR LIBRII FRANCEZE

Sub acest titlu, „Centrala Cărții”, cielate generală de librărie, Bucur str. Paris 1, publică în fiecare număr „Universului Literar”, lista celor recomandabile cărți franceze apărute ultima săptămână și pe care le are depozit. Cititorii „Universului Literar” vor găsi aceste cărți în principalele librării din țară, pe care le furnizează „Centrala Cărții”.

ROMANE.

MARCEL PROUST: *A la recherche des temps perdus, tome VII. Albertine disparue*, 2 vol., fr. 18.

JEAN d'HOUREC: *La fille au masque pourpre*, 7 fr.

FRANCIS CARCO: *Perversité*, fr. 1.

MARC ELDER: *La Passion de Vincent*, fr. 3.

PIERRE LOUYS: *Les aventures du Fausole* (Livre de Demain), fr. 3.

ANTONIN SEUIL: *La femme et le poile*, fr. 8.25.

HENRY BORDEAUX: *Le Paon* fr. 2.75.

VICTOR LLONA: *Les Pirates du W. Ky*, fr. 8.25.

CAMILLE MACULAIRE: *Etrein* (Les Maitres de la Plume), fr. 2.50.

ANDRÉ LAMANDÉ: *Castagnol*, Maitres de la Plume, fr. 2.50.

MARCEL PRÉVOST: *Misette*, (Les tres de la Plume), fr. 2.50.

RACHILDE: *L'Heure sexuelle*, Maitres de la Plume, fr. 2.50.

ED. SÉE: *La lettre anonyme*, (Les tres de la Plume), fr. 2.50.

GEORGES LECOMTE: *La lumière troucée*, (Livre Moderne illustré) fr. 3.

LITERATURA.

LEON TRÉICH: *Histoires Gauloises* (Coll. d'Anas), fr. 5.

ALOYSIUS BERTRAND: *Gaspar la Nuit*, fr. 12.

L'Ami du Lettré 1926, fr. 12.

POLITICE.

MIGUEL de UNAMUNO: *Vérités et traîtres*, fr. 10.

EDUCAȚIE FIZICA.

M. BOIGEY: *L'Éducation physique minime*, fr. 8.

FILOSOFIE, RELIGIE

HENRY de VARIGNY: *La Mort et la logie*, fr. 12.

L'Année Psychologique, fr. 45.

LUCIE DELARUE-MARDRUS: *St. Thérèse de Lisieux*, fr. 9.

ISTORICE.

GEORGES DWELSHAUVERS: *La logne et le problème Catalan*, fr. 10.

J. MONTEILHET: *Les Institutions litaires de la France*, fr. 30.

BERTRAND AUERBACH: *L'Aube et la Hongrie pendant la guerre*, fr. 4.

DIVERSE.

LEON ROSENTHAL: *Au jardin Gemmes*, fr. 25.

JACQUES DHUR: *Visions de B.* fr. 8.50.

GEORGES LE FÈVRE: *Bagnards Chercheurs d'or*, fr. 8.50.

LEON BLOY: *Le Pal suivi des vœux propos d'un entreprenneur de Ditions*, fr. 12.

ANDRÉ FAUCONNET: *Oswald S.* gler, fr. 10.

MUZICA.

CHARLES NEF: *Histoire de la* que, fr. 25.

GEOGRAFIE.

EM. de MARTONNE: *Les grandes reț de la France, Région Méditerranéenne* 61 Planches. 3 Cartes, fr. 15.